仁王护国般若波罗蜜经

（简体注音本）

仁慧草堂编制

说明

根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0014 部，姚秦三藏鸠摩罗什译《仁王护国般若波罗蜜经》原藏影印本校正注音。句读及个别文字的校勘依据为智者大师《仁王护国般若经疏》。不妥之处欢迎批评指正。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二三年三月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

Email：renhuicaotang@163.com

南無本師釋迦牟尼佛

目 录

起诵仪 ..... - 1 -
仁王护国般若波罗蜜经卷上 ..... - 3 -
序品第一 ..... - 3 -
观空品第二 ..... - 7 -
菩萨教化品第三 ..... - 11 -
二谛品第四 ..... - 24 -
仁王护国般若波罗蜜经卷下 ..... - 29 -
护国品第五 ..... - 29 -
散华品第六 ..... - 34 -
受持品第七 ..... - 36 -
嘱累品第八 ..... - 48 -
结诵仪 ..... - 53 -

● 起诵仪

诵经警文

1、未诵前，漱口，澡手。当净三业，若三业无亏，则百福俱集。三业者，身、口、意也。端身正坐，如对圣容，则身业净也。口无杂言，断诸嬉笑，则口业净也。意不散乱，屏息万缘，则意业净也。

2、未诵前，已诵后，俱要对圣像前合掌三礼。如无佛像，对经、对空礼拜亦可。

xiāngzàn

香 赞

（一遍）

lú xiāngzhà ruò　fǎ jiè méngxūn　zhū fó hǎi huì xī yáowén　suí chù
炉 香 乍爇．法界 蒙 薰．诸佛海会悉遥闻．随处
jié xiángyún　chéng yì fāng yīn　zhū fó xiànquánshēn
结 祥 云．诚 意方 殷．诸佛现 全 身。

ná móxiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨（合掌三称）

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

（三遍）

ōng　xiū lì xiū lì　mó hē xiū lì　xiū xiū lì　sà pó hē
唵．修唎修唎．摩诃修唎．修修唎．萨婆诃．

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

（三遍）

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn

唵. 娑嚩. 婆嚩秫驮. 娑嚩达摩娑嚩. 婆嚩秫度憾.

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

（三遍）

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē

南無三满哆. 母驮喃. 唵度噜度噜. 地尾. 娑婆诃.

pǔ gòngyǎngzhēnyán

普供养真言

（三遍）

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ fá zǐ là hòng

唵. 誐誐曩. 三婆嚩. 韈日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó

南無本师释迦牟尼佛（合掌三称）

kāi jīng jì

开经偈

（一遍）

wú shàngshènshēnwēimiào fǎ bǎiqiānwàn jié nánzāo yù

无上甚深微妙法 百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì

我今见闻得受持 愿解如来真实义

rén wáng hù guó bō rě bō luó mì jīng juànshàng

仁王护国般若波罗蜜经卷上[1]

yáo qín sānzàng jiū mó luó shí yì

姚秦三藏鸠摩罗什译

xù pǐn dì yī

序品第一

rú shì wǒ wén

如是我闻：

yī shí fó zhù wáng shè chéng qí shé jué shānzhōng yǔ dà bǐ

一时，佛住王舍城耆阇崛山中，与大比

qiū zhòng bā bǎi wàn yì xué wú xué jiē ē luó hàn yǒu wéi gōng dé

丘众八百万亿，学无学皆阿罗汉，有为功德、

wú wéi gōng dé wú xué shí zhì yǒu xué bā zhì yǒu xué liù zhì sān

无为功德、无学十智、有学八智、有学六智，三

gēn shí liù xīn xíng fǎ jiǎ xū shí guān shòu jiǎ xū shí guān míng

根、十六心行，法假虚实观、受假虚实观、名

jiǎ xū shí guān sānkōngguānmén sì dì shí èr yuán wú liàng

假虚实观，三空观门、四谛、十二缘，无量

gōng dé jiē chéng jiù fù yǒu bā bǎi wàn yì dà xiānyuán jué fēi duàn

功德皆成就。复有八百万亿大仙缘觉，非断

fēi cháng sì dì shí èr yuán jiē chéng jiù fù yǒu jiǔ bǎi wàn yì

非常，四谛、十二缘皆成就。复有九百万亿

pú sà mó hē sà jiē ē luó hàn shí zhì gōng dé fāngbiàn zhì gōng

菩萨摩诃萨，皆阿罗汉，实智功德，方便智功

dé xíng dú dà shèng sì yǎn wǔ tōng sān dá shí lì sì

德，行独大乘，四眼、五通、三达、十力、四

wú liàng xīn sì biàn sì shè jīn gāngmièdìng yī qiè gōng dé jiē

无量心、四辩、四摄、金刚灭定，一切功德皆

chéng jiù fù yǒuqiānwàn yì wǔ jiè xiánzhě jiē xíng ē luó hàn shí

成就。复有千万亿五戒贤者，皆行阿罗汉、十

[1] 麗本：佛說仁王般若波羅蜜經卷上；永樂北藏本及龍藏本：仁王護國般若波羅蜜經卷上

dì huí xiàng wǔ fēn fǎ shēn jù zú wú liànggōng dé jiē chéng jiù
地，回向五分法身具足，无量功德皆成就。

fù yǒu shí qiān wǔ jiè qīng xìn nǚ jiē xíng ē luó hàn shí dì jiē chéng
复有十千五戒清信女，皆行阿罗汉，十地皆成

jiù shǐ shēnggōng dé zhù shēnggōng dé zhōngshēnggōng dé sān
就，始生功德，住生功德，终生功德，三

shí shēnggōng dé jiē chéng jiù fù yǒu shí yì qī xián jū shì dé xíng jù
十生功德皆成就。复有十亿七贤居士，德行具

zú èr shí èr pǐn shí yī qiè rù bā chú rù bā jiě tuō sān
足，二十二品、十一切入、八除入、八解脱、三

huì shí liù dì sì dì sì sān èr yī pǐn guān dé jiǔ shí rěn
慧、十六谛、四谛、四三二一品观，得九十忍，

yī qiè gōng dé jiē chéng jiù fù yǒuwànwàn yì jiǔ fàn sān jìng sān
一切功德皆成就。复有万万亿九梵、三净、三

guāng sān fàn wǔ xǐ lè tiān tiāndìng gōng dé dìng wèi cháng
光、三梵、五喜乐天，天定、功德定、味，常

lè shéntōng shí bā shēngchùgōng dé jiē chéng jiù fù yǒu yì yì liù
乐神通，十八生处功德皆成就。复有亿亿六

yù zhū dà tiān[2] shí shànguǒbào shéntōnggōng dé jiē chéng jiù fù
欲诸大天[2]，十善果报，神通功德皆成就。复

yǒu shí liù dà guówáng gè gè yǒu yī wàn èr wàn nǎi zhì shí wànjuàn
有十六大国王，各各有一万、二万乃至十万眷

shǔ wǔ jiè shí shàn sān guī gōng dé qīng xìn xíng jù zú fù
属，五戒、十善、三归功德，清信行具足。复

yǒu wǔ dào yī qiè zhòngshēng fù yǒu tā fāng bù kě liàngzhòng fù yǒu
有五道一切众生。复有他方不可量众。复有

biàn shí fāng jìng tǔ xiàn bǎi yì gāo zuò huà bǎi yì xū mí bǎohuā
变十方净土，现百亿高座，化百亿须弥宝华；

gè gè zuò qiánhuāshàng fù yǒu wú liànghuà fó wú[3] liàng pú sà bǐ
各各座前华上，复有无量化佛、无[3]量菩萨、比

qiū bā bù dà zhòng gè gè zuò bǎoliánhuā huāshàng jiē yǒu wú liàng
丘、八部大众，各各坐宝莲华；华上皆有无量

guó tǔ yī yī guó tǔ fó jí dà zhòng rú jīn wú yì yī yī guó
国土，一一国土，佛及大众，如今无异；一一国

tǔ zhōng yī yī fó jí dà zhòng gè gè shuō bō rě bō luó mì tā
土中，一一佛及大众，各各说般若波罗蜜。他

[2] 麗本：天子；永樂北藏本及龍藏本：大天
[3] 麗本：無；永樂北藏本及龍藏本：無

fāng dà zhòng jí huàzhòng cǐ sān jiè zhōngzhòng[4] shí èr dà zhòng
方大众及化众，此三界中众[4]，十二大众，

jiē lái jí huì zuò jiǔ jí liánhuāzuò qí huì fāngguǎng jiǔ bǎi wǔ shí
皆来集会，坐九级[5]莲华座。其会方广九百五十

lǐ dà zhòngqiānrán ér zuò
里，大众佥然而坐。

ěr shí shí hàosānmíng dà miè dì jīn gāng zhì shì jiā móu ní fó
尔时，十号三明大灭谛金刚智释迦牟尼佛，

chūniányuè bā rì fāngzuò shí dì rù dà jì shì sānmèi sī yuánfàng
初年月八日方坐十地，入大寂室三昧，思缘放

dà guāngmíng zhàosān jiè zhōng fù yú dǐngshàngchūqiānbǎoliánhuā
大光明，照三界中。复于顶上出千宝莲华，

shàng zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngtiān guāng yì fù ěr nǎi zhì tā fāng
上[6]至非想非非想天，光亦复尔，乃至他方

héng hé shā zhū fó guó tǔ shí wú sè jiè yù wú liàngbiàn dà xiānghuā
恒河沙诸佛国土。时，无色界雨无量变大香华，

xiāng rú chē lún huā rú xū mí shānwáng rú yún ér xià shí bā fàn
香如车轮，华如须弥山王，如云而下；十八梵

tiānwáng yù bǎi biàn yì sè huā liù yù zhūtiān yù wú liàng sè huā qí
天王雨百变异色华；六欲诸天雨无量色华。其

fó zuòqián zì ránshēng jiǔ bǎiwàn yì jí huā shàng zhì fēi xiǎng fēi fēi
佛座前自然生九百万亿级[7]华，上至非想非非

xiǎngtiān shì shí shì jiè qí dì liù zhǒngzhèndòng
想天。是时，世界其地六种震动。

ěr shí zhū dà zhòng jù gòngqiānránshēng yí gè xiāngwèiyán
尔时，诸大众俱共佥然生疑，各相谓言：

sì wú suǒwèi shí bā bú gòng fǎ wǔ yǎn fǎ shēn dà jué shì zūn
“四无所畏、十八不共法、五眼、法身大觉世尊，

qián yǐ wèi wǒ děng dà zhòng èr shí jiǔ niánshuōmó hē bō rě bō luó
前已为我等大众，二十九年说摩诃般若波罗

mì jīn gāng bō rě bō luó mì tiānwángwèn bō rě bō luó mì guāng
蜜、金刚般若波罗蜜、天王问般若波罗蜜、光

zàn bō rě bō luó mì jīn rì rú lái fàng dà guāngmíng sī zuò hé
赞般若波罗蜜。今日如来放大光明，斯作何

---

[4] 麗本：大眾；永樂北藏本及龍藏本：眾
[5] 麗本：劫；永樂北藏本及龍藏本：級
[6] 麗本：其華上；永樂北藏本及龍藏本：上
[7] 麗本：劫（丹本作級）；永樂北藏本及龍藏本：級

shì
事？”

shí shí liù dà guówángzhōng shè wèiguózhǔ bō sī nì wáng
时，十六大国王 中，舍卫国主波斯匿 王，

míngyuēyuèguāng dé xíng shí dì liù dù sān shí qī pǐn sì bú
名曰月 光，德行十地、六度、三十七品，四不

huàijìng xíngmó hē yǎnhuà cì dì wèn jū shì bǎo gài fǎ jìng
坏净，行摩诃衍化，次第问居士宝、盖、法、净

míngděng bā bǎi rén fù wèn xū pú tí shè lì fú děng wǔ qiānrén
名 等八百人；复问须菩提、舍利弗 等五千人；

fù wèn mí lè shī zǐ hǒuděng shí qiānrén wú néng dá zhě
复问弥勒、师子吼 等十千人，无能答者。

shí bō sī nì wáng jí yǐ shén lì zuò bā wànzhǒng yīn yuè
时，波斯匿 王即以神力，作八万 种 音乐，

shí bā fàntiān liù yù zhūtiān yì zuò bā wànzhǒng yīn yuè shēngdòng
十八梵天[8]、六欲诸天亦作八万 种 音乐，声 动

sānqiān nǎi zhì shí fānghéng hé shā fó tǔ yǒuyuán sī xiàn bǐ tā fāng
三千乃至十方 恒 河沙佛土，有缘 斯现。彼他方

fó guózhōng nánfāng fǎ cái pú sà gòng wǔ bǎiwàn yì dà zhòng jù
佛国 中，南方法才菩萨 共五百万亿大 众，俱

lái rù cǐ dà huì dōngfāngbǎozhù pú sà gòng jiǔ bǎiwàn yì dà zhòng
来入此大会；东 方宝柱菩萨 共九百万亿大 众，

jù lái rù cǐ dà huì běi fāng xū kōngxìng pú sà gòng bǎi qiānwàn yì dà
俱来入此大会；北方虚空性菩萨 共百千 万亿大

zhòng jù lái rù cǐ dà huì xī fāngshànzhù pú sà gòng shí héng hé shā
众，俱来入此大会；西方 善住菩萨 共十 恒 河沙

dà zhòng jù lái rù cǐ dà huì liù fāng yì fù rú shì zuòyuè yì
大 众，俱来入此大会。六方亦复如是，作乐亦

rán yì fù gòngzuò wú liàng yīn yuè jué wù rú lái
然，亦复 共作无量音乐，觉寤[9]如来。

fó jí zhī shí dé zhòngshēnggēn jí cóngdìng qǐ fāngzuò
佛即知时，得 众 生 根，即从定起，方坐

liánhuā shī zǐ zuòshàng rú jīn gāngshānwáng dà zhònghuān xǐ gè
莲华师子座 上，如金刚 山 王。大 众 欢 喜，各

gè xiàn wú liàngshéntōng dì jí xū kōng dà zhòng ér zhù
各现无量 神 通，地及虚空大 众 而住。

[8] 麗本：梵；永樂北藏本及龍藏本：梵天
[9] 麗本：悟；永樂北藏本及龍藏本：寤

guānkōng pǐn dì èr
观空品第二[10]

ěr shí fó gào dà zhòng zhī shí liù dà guówáng yì yù wèn
尔时，佛告大众：“知十六大国王意欲问
hù guó tǔ yīn yuán wú jīn xiānwèi zhū pú sà shuō hù fó guǒ yīn yuán
护国土因缘。吾今先为诸菩萨，说护佛果因缘，
hù shí dì xíng yīn yuán dì tīng dì tīng shàn sī niàn zhī rú fǎ
护十地行因缘。谛听！谛听！善思念之，如法
xiū xíng
修行！”

shí bō sī nì wángyán shàn dà shì yīn yuán gù jí
时，波斯匿王言：“善！大事因缘故。”即
sàn bǎi yì zhǒng sè huā biànchéng bǎi yì bǎozhàng gài zhū dà zhòng
散百亿种色华，变成百亿宝帐，盖诸大众。

ěr shí dà wáng fù qǐ zuò lǐ bó fó yán shì zūn yī
尔时，大王复起作礼，白佛言：“世尊！一
qiè pú sà yún hé hù fó guǒ yún hé hù shí dì xíng yīn yuán
切菩萨云何护佛果？云何护十地行因缘？”

fó yán pú sà huà sì shēng bù guān sè rú shòuxiǎngxíng
佛言：“菩萨化四生，不观色如、受想行
shí rú zhòngshēng wǒ rén cháng lè wǒ jìng rú zhī jiànshòuzhě rú
识如、众生我人常乐我净如、知见寿者如、
pú sà rú liù dù sì shè yī qiè xíng rú èr dì rú shì gù yī
菩萨如、六度四摄一切行如、二谛如；是故，一
qiè fǎ xìngzhēn shí kōng bù lái bú qù wú shēng wú miè tóngzhēn jì
切法性真实空，不来不去，无生无灭，同真际，
děng fǎ xìng wú èr wú bié rú xū kōng shì gù yìn rù jiè
等法性，无二无别如虚空；是故，阴、入、界
wú wǒ wú suǒyǒuxiàng shì wéi pú sà xínghuà shí dì bō rě bō luó
无我，无所有相，是为菩萨行化十地般若波罗
mì
蜜。”

bó fó yán ruò zhū fǎ ěr zhě pú sà hù huàzhòngshēng
白佛言：“若诸法尔者，菩萨护化众生，

[10] 麗本：仁王般若波羅蜜護國經觀空品第二；永樂北藏本及龍藏本：觀空品第二

wèihuàzhòngshēng yé
为化 众 生 耶？”

dà wáng fǎ xìng sè shòuxiǎngxíng shí cháng lè wǒ jìng
“大 王，法性色 受 想 行识、 常 乐我净，

bú zhù sè bú zhù fēi sè bú zhù fēi fēi sè nǎi zhì shòuxiǎngxíng shí
不住色，不住非色，不住非非色，乃至 受 想 行识

yì bú zhù fēi fēi zhù hé yǐ gù fēi sè rú fēi fēi sè rú
亦不住， 非非住。何以故？非色如， 非非色如。

shì dì gù sān jiǎ gù míngjiànzhòngshēng yī qiè shēng[11] xìng shí gù
世谛故，三假故，名见 众 生 ，一切 生[11] 性实故。

nǎi zhì zhū fó sānshèng qī xián bā shèng yì míngjiàn liù shí èr
乃至诸佛、三 乘 、七贤、八 圣 亦名见，六十二

jiàn yì míngjiàn dà wáng ruò yǐ míngmíngjiàn yī qiè fǎ nǎi zhì zhū
见亦名见。大 王，若以名 名 见一切法，乃至诸

fó sānshèng sì shēngzhě fēi fēi jiàn yī qiè fǎ yě
佛、三 乘 、四 生 者， 非非见一切法也。”

bó fó yán bō rě bō luó mì yǒu fǎ fēi fēi fǎ mó hē yǎnyún
白佛言：“般若波罗蜜有法非非法，摩诃衍云

hé zhào
何照？”

dà wáng mó hē yǎnjiàn fēi fēi fǎ fǎ ruò[12] fēi fēi fǎ
“大 王，摩诃衍见非非法，法若[12]非非法，

shì míng fēi fēi fǎ kōng fǎ xìngkōng sè shòu xiǎng xíng shí
是名非非法空。法性空，色、受、想、行、识

kōng shí èr rù shí bā jiè kōng liù dà fǎ kōng sì dì shí
空，十二入、十八界空，六大法空，四谛、十

èr yuánkōng shì fǎ jí shēng jí zhù jí miè jí yǒu jí kōng
二缘 空。是法即 生 、即住、即灭、即有、即空。

chà nà chà nà yì rú shì fǎ shēng fǎ zhù fǎ miè hé yǐ gù
刹那刹那，亦如是法 生 、法住、法灭。何以故？

jiǔ shí chà nà wéi yī niàn yī niànzhōng yī chà nà jīng jiǔ bǎi shēngmiè
九十刹那为一念，一念 中 一刹那经九百 生 灭，

nǎi zhì sè yī qiè fǎ yì rú shì yǐ bō rě bō luó mì kōng gù bú
乃至色，一切法亦如是。以般若波罗蜜 空故，不

jiànyuán bú jiàn dì nǎi zhì yī qiè fǎ kōng nèikōng wàikōng
见 缘， 不见谛， 乃至一切法 空， 内 空、外 空、

[11] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：法；校勘：生
[12] 麗本：若法；永樂北藏本及龍藏本：若

nèi wàikōng yǒu wéikōng wú wéikōng wú shǐ kōng xìngkōng dì
内外空、有为空、无为空、无始空、性空、第
yī yì kōng bō rě bō luó mì kōng yīn kōng fó guǒkōng kōngkōng
一义空、般若波罗蜜空、因空、佛果空、空空
gù kōng dàn fǎ jí gù yǒu shòu jí gù yǒu míng jí gù yǒu yīn
故空。但法集故有，受集故有，名集故有，因
jí gù yǒu guǒ jí gù yǒu shí xíng gù yǒu fó guǒ gù yǒu nǎi zhì
集故有，果集故有，十行故有，佛果故有，乃至
liù dào yī qiè yǒu shànnán zǐ ruò[13] pú sà jiàn fǎ zhòngshēng
六道一切有。善男子，若[13]菩萨见法、众生、
wǒ rén zhī jiàn zhě sī rén xíng shì jiān bú yì yú shì jiān yú
我、人、知见者，斯人行世间，不异于世间；于
zhū fǎ ér bú dòng bú dào bú miè wú xiàng wú wú xiàng yī
诸法而不动、不到、不灭，无相、无无相，一
qiè[14] fǎ yì rú yě zhū fó fǎ sēng yì rú yě shì jí chū dì
切[14]法亦如也，诸佛、法、僧亦如也。是即初地
yī niàn xīn jù zú bā wàn sì qiān bō rě bō luó mì jí zài míng mó
一念心，具足八万四千般若波罗蜜，即载名摩
hē yǎn jí miè wéi jīn gāng yì míngdìng yì míng yī qiè xíng rú
诃衍，即灭为金刚，亦名定，亦名一切行。如
guāngzàn bō rě bō luó mì zhōngshuō
光赞般若波罗蜜中说。

dà wáng shì jīng míng wèi jù bǎi fó qiān fó
“大王，是经名、味、句，百佛、千佛、
bǎi qiānwàn fó shuōmíng wèi jù yú héng hé shā sānqiān dà qiānguó
百千万佛说名、味、句。于恒河沙三千大千国
tǔ zhōng chéng wú liàng qī bǎo shī sānqiān dà qiānguó tǔ zhōngzhòng
土中，成无量七宝，施三千大千国土[15]中众
shēng jiē dé qī xián sì guǒ bù rú yú cǐ jīng zhōng qǐ yī niàn xìn
生，皆得七贤、四果，不如于此经中起一念信，
hé kuàng jiě yī jù zhě jù fēi jù fēi fēi jù gù bō rě fēi jù
何况解一句者！句，非句，非非句。故般若非句，
jù fēi bō rě bō rě yì fēi pú sà hé yǐ gù shí dì sān shí
句非般若。般若亦非菩萨。何以故？十地、三十

[13] 麗本：若；永樂北藏本及龍藏本：若
[14] 麗本：相；永樂北藏本及龍藏本：切
[15] 麗本：國；永樂北藏本及龍藏本：國土

shēngkōng gù shǐ shēng zhù shēng zhōngshēng bù kě dé dì dì
生空故；始生、住生、终生不可得，地地
zhōngsānshēngkōng gù yì fēi sà pó rě fēi mó hē yǎn kōng gù
中三生空故；亦非萨婆若，非摩诃衍，空故。
dà wáng ruò pú sà jiàn jìng jiàn zhì jiànshuō jiànshòu
“大王，若菩萨见境、见智、见说、见受
zhě fēi shèngjiàn yě dǎoxiǎngjiàn fǎ fán fū rén yě jiànsān jiè
者，非圣见也；倒想见法，凡夫人也。见三界
zhě zhòngshēng guǒbào zhī míng yě liù shí qǐ wú liàng yù wú qióng
者，众生、果报之名也。六识起无量欲无穷，
míngwéi yù jiè zàngkōng huò sè suǒ qǐ yè guǒ míngwéi sè jiè zàngkōng
名为欲界藏空；或色所起业果，名为色界藏空；
huò xīn suǒ qǐ yè guǒ míng wú sè jiè zàngkōng sān jiè kōng sān jiè
或心所起业果，名无色界藏空。三界空，三界
gēnběn wú míngzàng yì kōng sān dì jiǔ shēngmièqián sān jiè zhōng yú
根本无明藏亦空。三地九生灭前，三界中余
wú míng xí guǒbàokōng jīn gāng pú sà[16] dé lǐ jìn sānmèi gù huòguǒ
无明习果报空。金刚菩萨[16]得理尽三昧故，或果
shēngmièkōng yǒuguǒkōng yīn kōng gù kōng sà pó rě yì kōng
生灭空。有果空，因空故空。萨婆若亦空，
mièguǒkōng huòqián yǐ kōng gù fó dé sān wú wéiguǒ zhì yuán
灭果空，或前已空故。佛得三无为果——智缘
miè fēi zhì yuánmiè xū kōng sà pó rě guǒkōng yě shànnán zǐ
灭、非智缘灭、虚空萨婆若果空也。善男子，
ruò yǒu xiū xí tīngshuō wú tīng wú shuō rú xū kōng fǎ tóng fǎ xìng
若有修习听说，无听无说，如虚空。法同法性，
tīngtóngshuōtóng yī qiè fǎ jiē rú yě dà wáng pú sà xiū hù fó
听同说同，一切法皆如也。大王，菩萨修护佛
guǒ wéi ruò cǐ hù bō rě bō luó mì zhě wèi hù sà pó rě shí
果，为若此。护般若波罗蜜者，为护萨婆若、十
lì shí bā bú gòng fǎ wǔ yǎn wǔ fēn fǎ shēn sì wú liàng xīn
力、十八不共法、五眼、五分法身、四无量心、
yī qiè gōng dé guǒ wéi ruò cǐ
一切功德果，为若此。”

fó shuō fǎ shí wú liàngrén zhòng jiē dé fǎ yǎn jìng xìng dì
佛说法时，无量人[17]众皆得[18]法眼净、性地、

[16] 麗本：薩；永樂北藏本及龍藏本：薩藏；校勘：薩
[17] 麗本：人天；永樂北藏本及龍藏本：人

xìn dì yǒu bǎi qiān rén jiē dé dà kōng pú sà dà xíng
信地，有百千人皆得大空、菩萨大行。

pú sà jiào huà pǐn dì sān
菩萨教化品第三[19]

bó fó yán shì zūn hù shí dì xíng pú sà yún hé xíng kě xíng
白佛言：“世尊！护十地行菩萨云何行可行？

yún hé xíng huà zhòng shēng yǐ hé xiàng zhòng shēng kě huà
云何行化众生？以何相众生可化？”

fó yán dà wáng wǔ rěn shì pú sà fǎ fú rěn shàng zhōng
佛言：“大王，五忍是菩萨法：伏忍上中

xià xìn rěn shàng zhōng xià shùn rěn shàng zhōng xià wú shēng rěn shàng
下、信忍上中下、顺忍上中下、无生忍上

zhōng xià jì miè rěn shàng zhōng xià míng wéi zhū fó pú sà xiū bō rě
中下、寂灭忍上中下[20]，名为诸佛菩萨修般若

bō luó mì
波罗蜜。

shàn nán zǐ chū fā xiǎng xìn héng hé shā zhòng shēng xiū xíng
“善男子，初发想[21]信恒河沙众生修行

fú rěn yú sān bǎo zhōng shēng xí zhǒng xìng shí xīn xìn xīn jīng
伏忍，于三宝中，生习种性十心：信心、精

jìn xīn niàn xīn huì xīn dìng xīn shī xīn jiè xīn hù xīn
进心、念心、慧心、定心、施心、戒心、护心、

yuàn xīn huí xiàng xīn shì wéi pú sà néng shǎo fēn huà zhòng shēng yǐ
愿心、回向心。是为菩萨能少分化众生，已

chāo guò èr shèng yī qiè shàn dì yī qiè zhū fó pú sà zhǎng yǎng shí xīn
超过二乘一切善地。一切诸佛菩萨长养十心，

wéi shèng tāi yě
为圣胎也。

cì dì qǐ gān huì xìng zhǒng xìng yǒu shí xīn suǒ wèi sì yì zhǐ
“次第起干慧性种性有十心：所谓四意止，

---

[18] 麗本：得；永樂北藏本及龍藏本：皆得

[19] 麗本：仁王般若波羅蜜護國經菩薩教化品第三；永樂北藏本及龍藏本：菩薩教化品第三

[20] 麗本：下；永樂北藏本及龍藏本：中下

[21] 麗本：想；永樂北藏本及龍藏本：相；校勘：想

shēn shòu xīn fǎ bú jìng kǔ wú cháng wú wǒ yě sān
身、受、心、法不净、苦、无常、无我也；三
yì zhǐ sānshàngēn cí shī huì yě sān yì zhǐ suǒ wèi sān shì
意止，三善根慈、施、慧也；三意止，所谓三世
guò qù yīn rěn xiàn zài yīn guǒ rěn wèi lái guǒ rěn yě shì pú sà yì
过去因忍、现在因果忍、未来果忍也[22]。是菩萨亦
néng huà yī qiè zhòngshēng yǐ néngguò wǒ rén zhī jiàn zhòngshēng
能化一切众生，已能过我、人、知见、众生
děngxiǎng jí wàidàodǎoxiǎngsuǒ bù néng huài
等想及外道倒想所不能坏。

fù yǒu shí dàozhǒngxìng dì suǒ wèiguān sè shí xiǎng
“复有十道种性地：所谓观色、识、想、
shòu xíng dé jiè rěn zhī jiàn rěn dìngrěn huì rěn jiě tuō rěn
受、行，得戒忍、知见忍、定忍、慧忍、解脱忍；
guānsān jiè yīn guǒ kōng rěn wú yuàn rěn wú xiàng rěn guān èr
观三界因果，空忍、无愿忍、无相[23]忍；观二
dì xū shí yī qiè fǎ wú chángmíng wú cháng rěn yī qiè fǎ kōng dé
谛虚实，一切法无常名无常忍，一切法空得
wú shēng rěn shì pú sà shí jiān xīn zuòzhuàn lún wáng yì néng huà
无生忍。是菩萨十坚心，作转轮王，亦能化
sì tiān xià shēng yī qiè zhòngshēngshàngēn
四天下，生一切众生善根。

yòu xìn rěn pú sà suǒ wèishàn dá míng zhōngxíngzhě
“又信忍菩萨，所谓善、达、明、中行者，
duànsān jiè sè fán nǎo fù néng huà bǎi fó qiān fó wàn fó guó
断三界色烦恼缚，能化百佛、千佛、万佛，国
zhōngxiàn bǎi shēn qiānshēn wànshēnshéntōng wú liànggōng dé cháng
中现百身、千身、万身神通无量功德，常
yǐ shí wǔ xīn wéishǒu sì shè fǎ sì wú liàng xīn sì hóngyuàn
以十五心为首：四摄法、四无量心、四弘愿、
sān jiě tuō mén shì pú sà cóngshàn dì zhì yú sà pó rě yǐ cǐ shí
三解脱门。是菩萨从善地至于萨婆若，以此十
wǔ xīn wéi yī qiè xínggēnběnzhǒng zǐ
五心为一切行根本种子。

yòushùn rěn pú sà suǒ wèijiàn shèng xiàn fǎ néngduàn
“又顺忍菩萨，所谓见、胜、现法，能断

[22] 麗本：忍；永樂北藏本及龍藏本：忍也
[23] 麗本：想；永樂北藏本及龍藏本：相

sān jiè xīn děng fán nǎo fù gù xiàn yī shēn yú shí fāng fó guózhōng wú
三界心等烦恼缚，故现一身于十方佛国中，无
liàng bù kě shuōshéntōnghuàzhòngshēng
量不可说神通化众生。

yòu wú shēng rěn pú sà suǒ wèiyuǎn bú dòng guān huì
“又无生忍菩萨，所谓远、不动、观慧，
yì duànsān jiè xīn sè děng xí fán nǎo gù xiàn bù kě shuō bù kě shuō
亦断三界心色等习烦恼[24]故，现不可说不可说
gōng dé shéntōng
功德神通。

fù cì jì miè rěn fó yǔ pú sà tóngyòng cǐ rěn rù jīn
“复次，寂灭忍，佛与菩萨同用此忍入金
gāngsānmèi xià rěn zhōngxíng míngwéi pú sà shàngrěn zhōngxíng
刚三昧。下忍中行，名为菩萨；上忍中行，
míngwéi sà pó rě gòngguān dì yī yì dì duànsān jiè xīn xí wú
名为萨婆若。共观第一义谛，断三界心习，无
míng jìn xiàngwéi jīn gāng jìn xiàng wú xiàngwéi sà pó rě chāo dù shì
明尽相为金刚，尽相无相为萨婆若。超度世
dì dì yī yì dì zhī wài wéi dì shí yī dì sà yún rě jué fēi yǒu
谛、第一义谛之外，为第十一地萨云[25]若。觉非有
fēi wú zhànrán qīngjìng chángzhù bú biàn tóngzhēn jì děng fǎ
非无，湛然清净，常住不变，同真际，等法
xìng wú yuán dà bēi jiàohuà yī qiè zhòngshēng chéng sà pó rě shèng
性，无缘大悲，教化一切众生，乘萨婆若乘
lái huàsān jiè
来化三界。

shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng fán nǎo bù chūsān jiè zàng
“善男子，一切众生烦恼，不出三界藏；
yī qiè zhòngshēngguǒ bào èr shí èr gēn bù chūsān jiè zhū fó
一切众生果、报、二十二根，不出三界；诸佛
yìng huà fǎ shēn yì bù chūsān jiè sān jiè wài wú zhòngshēng
应、化、法身，亦不出三界。三界外无众生，
fó hé suǒhuà shì gù wǒ yán sān jiè wài bié yǒu yī zhòngshēng jiè
佛何所化？是故我言：‘三界外别有一众生界
zàngzhě wàidào dà yǒu jīng zhōngshuō fēi qī fó zhī suǒshuō
藏者，外道大有经中说，非七佛之所说。’

[24] 麗本：煩惱習；永樂北藏本及龍藏本：習煩惱
[25] 麗本：婆；永樂北藏本及龍藏本：云；薩婆若又作薩云若

dà wáng wǒ chángshuō yī qiè zhòngshēngduànsān jiè
“大王，我常说[26]：‘一切众生断三界
fán nǎo guǒbào jìn zhě míngwéi fó zì xìngqīngjìng míng jué sà
烦恼，果报尽者，名为佛。自性清净，名觉萨
yún rě xìng zhòngshēngběn yè shì zhū fó pú sà běnsuǒ xiū xíng
云[27]若性。’众生本业，是诸佛菩萨[28]本所修行，
wǔ rěn zhōng shí sì rěn jù zú
五忍中十四忍具足。”

bó fó yán yún hé pú sà běn yè qīngjìng huàzhòngshēng
白佛言：“云何菩萨本业清净化众生？”

fó yán cóng yī dì nǎi zhì hòu yī dì zì suǒ xíngchù jí fó
佛言：“从一地乃至后一地，自所行处及佛
xíngchù yī qiè zhī jiàn gù běn yè zhě ruò pú sà zhù bǎi fó guózhōng
行处，一切知见故。本业者，若菩萨住百佛国中，
zuò yán fú sì tiānwáng xiū bǎi fǎ mén èr dì píngděng xīn huà yī qiè
作阎浮四天王，修百法门，二谛平等心化一切
zhòngshēng 初地[29]；ruò pú sà zhù qiān fó guózhōng zuò dāo lì tiānwáng
众生；若菩萨住千佛国中，作忉利天王，
xiū qiān fǎ mén shí shàndàohuà yī qiè zhòngshēng 二地[30] ruò pú sà zhù
修千法门，十善道化一切众生；若菩萨住
shí wàn fó guózhōng zuò yántiānwáng xiū shí wàn fǎ mén sì chán
十万佛国中，作炎天王，修十万法门，四禅
dìnghuà yī qiè zhòngshēng 三地[31] ruò pú sà zhù bǎi yì fó guózhōng zuò
定化一切众生；若菩萨住百亿佛国中，作
dōushuàitiānwáng xiū bǎi yì fǎ mén xíngdào pǐn huà yī qiè zhòngshēng
兜率天王，修百亿法门，行道品化一切众生
四地[32]；ruò pú sà zhù qiān yì fó guózhōng zuò huà lè tiānwáng xiū qiān
若菩萨住千亿佛国中，作化乐天王，修千
yì fǎ mén èr dì sì dì bā dì huà yī qiè zhòngshēng 五地[33] ruò
亿法门，二谛、四谛、八谛化一切众生；若

---

[26] 麗本：語；永樂北藏本及龍藏本：說
[27] 麗本：婆；永樂北藏本及龍藏本：云
[28] 麗本：薩本業；永樂北藏本及龍藏本：薩
[29] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（初地）
[30] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（二地）
[31] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（三地）
[32] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（四地）
[33] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（五地）

pú sà zhù shí wàn yì fó guózhōng zuò tā huàtiānwáng xiū shí wàn yì
菩萨住十万亿佛国中，作他化天王，修十万亿

fǎ mén shí èr yīn yuán zhì huà yī qiè zhòngshēng[六34地] ruò pú sà zhù
法门，十二因缘智化一切众生[六34地]；若菩萨住

bǎi wàn yì fó guózhōng zuò chū chánwáng xiū bǎi wàn yì fǎ mén
百万亿佛国中，作初禅王，修百万亿法门，

fāngbiàn zhì yuàn zhì huà yī qiè zhòngshēng[七35地] ruò pú sà zhù bǎi wànwēi
方便智愿智化一切众生[七35地]；若菩萨住百万微

chénshù fó guózhōng zuò èr chán fànwáng xiū bǎi wànwēi chénshù fǎ
尘数佛国中，作二禅梵王，修百万微尘数法

mén shuāngzhàofāngbiànshéntōng zhì huà yī qiè zhòngshēng[八36地] ruò pú
门，双照方便神通智化一切众生[八36地]；若菩

sà zhù bǎi wàn yì ē sēng qí wēi chénshù fó guózhōng zuò sān chán dà
萨住百万亿阿僧祇微尘数佛国中，作三禅大

fànwáng xiū bǎi wàn yì ē sēng qí wēi chénshù fǎ mén sì[37] wú ài
梵王，修百万亿阿僧祇微尘数法门，四[37]无碍

zhì huà yī qiè zhòngshēng[九38地] ruò pú sà zhù bù kě shuō bù kě shuō fó
智化一切众生[九38地]；若菩萨住不可说不可说佛

guózhōng zuò dì sì chán dà jìng tiānwáng sān jiè zhǔ xiū bù kě shuō
国中，作第四禅大静天王三界主，修不可说

bù kě shuō fǎ mén dé lǐ jìn sānmèi tóng fó xíngchù jìn sān jiè
不可说法门，得理尽三昧，同佛行处，尽三界

yuán jiàohuà yī qiè zhòngshēng rú fó jìng jiè shì gù yī qiè pú sà
原，教化一切众生，如佛境界。是故一切菩萨

běn yè huàxíngjìng[十39地] ruò shí fāngzhū rú lái yì xiū shì yè dēng sà
本业化行净[十39地]。若十方诸如来亦修是业，登萨

pó rě guǒ zuò sān jiè wáng huà yī qiè wú liàngzhòngshēng[佛40地]。”
婆若果，作三界王，化一切无量众生[佛40地]。”

ěr shí bǎi wàn yì héng hé shā dà zhòng gè cóngzuò qǐ sàn
尔时，百万亿恒河沙大众，各从座起，散

wú liàng bù kě sī yì huā shāo wú liàng bù kě sī yì xiāng gòngyǎng
无量不可思议华，烧无量不可思议香，供养

---

[34] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（六地）
[35] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（七地）
[36] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（八地）
[37] 麗本：以四；永樂北藏本及龍藏本：四
[38] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（九地）
[39] 麗本：清淨；永樂北藏本及龍藏本：淨（十地）
[40] 麗本：生；永樂北藏本及龍藏本：生（佛地）

shì jiā móu ní fó jí wú liàng dà pú sà hé zhǎng tīng bō sī nì wáng
释迦牟尼佛及无量大菩萨，合掌听波斯匿王
shuō bō rě bō luó mì jīn yú fó qián yǐ jì tàn yuē
说般若波罗蜜。今于佛前，以偈叹曰：

shì zūn dǎo shī jīn gāng tǐ xīn xíng jì miè zhuàn fǎ lún
世尊导师金刚体 心行寂灭转法轮
bā biàn hóng yīn wèi zhòng shuō shí zhòng dé dào bǎi wàn yì[41]
八辩洪音为众说 时众得道百万亿[41]
shí liù tiān rén chū jiā dào chéng bǐ qiū zhòng pú sà xíng
时六天人出家道 成比丘众菩萨行
wǔ rěn gōng dé miào fǎ mén shí sì zhèng shì néng dì liǎo
五忍功德妙法门 十四正士能谛了
sān xián shí shèng rěn zhōng xíng wéi[42] fó yī rén néng jìn yuán
三贤十圣忍中行 惟[42]佛一人能尽原
fó zhòng fǎ hǎi sān bǎo zàng wú liàng gōng dé shè zài zhōng
佛众法海三宝藏 无量功德摄在中
shí shàn pú sà fā dà xīn cháng bié sān jiè kǔ lún hǎi
十善菩萨发大心 长别三界苦轮海
zhōng xià pǐn shàn sù sàn wáng shàng pǐn shí shàn tiě lún wáng
中下品善粟散王 上品十善铁轮王
xí zhǒng tóng lún èr tiān xià yín lún sān tiān xìng zhǒng xìng
习种铜轮二天下 银轮三天性种性
dàozhǒngjiān dé zhuàn lún wáng qī bǎo jīn guāng sì tiān xià
道种坚德转轮王 七宝金光四天下
fú rěn shèng tāi sān shí rén shí xìn shí zhǐ shí jiān xīn
伏忍圣胎三十人 十信十止十坚心
sān shì zhū fó yú zhōng xíng wú bù yóu cǐ fú rěn shēng
三世诸佛于中行 无不由此伏忍生
yī qiè pú sà xíng běn yuán shì gù fā xīn xìn xīn nán
一切菩萨行本原 是故发心信心难
ruò dé xìn xīn bì bú tuì jìn rù wú shēng chū dì dào
若得信心必不退 进入无生初地道
jiàohuàzhòngshēng jué zhōngxíng shì míng pú sà chū fā xīn
教化众生觉中行 是名菩萨初发心
shàn jué pú sà sì tiān wáng shuāngzhào èr dì píngděngdào
善觉菩萨四天王 双照二谛平等道

[41] 麗本：億萬；永樂北藏本及龍藏本：萬億
[42] 麗本：唯；永樂北藏本及龍藏本：惟

quán huà zhòng shēng yóu bǎi guó
权 化 众 生 游 百 国

rù lǐ bō rě míng wéi zhù
入 理 般 若 名 为 住

chū zhù yī xīn zú dé xíng
初 住 一 心 足 德 行

lí dá kāi shì dāo lì wáng
离 达 开 士 忉 利 王

wú yuán wú xiàng dì sān dì
无 缘 无 相 第 三 谛

míng huì kōng zhào yàn[44] tiān wáng
明 慧 空 照 焰[44] 天 王

rěn xīn wú èr sān dì zhōng
忍 心 无 二 三 谛 中

shàn jué lí míng sān dào rén
善 觉 离 明 三 道 人

huán guān sān jiè shēn kǒu sè
还 观 三 界 身 口 色

yàn[45] huì miào guāng dà jīng jìn
焰[45] 慧 妙 光 大 精 进

shí zhì yuán jì fāng biàn dào
实 智 缘 寂 方 便 道

shèng huì sān dì zì dá míng
胜 慧 三 谛 自 达 明

kōng kōng dì guān wú èr xiàng
空 空 谛 观 无 二 相

fǎ xiàn kāi shì zì zài wáng
法 现 开 士 自 在 王

sān dì xiàn qián dà zhì guāng
三 谛 现 前 大 智 光

yàn shèng fǎ xiàn wú xiàng dìng
焰 胜 法 现 无 相 定

kōng huì jì rán wú yuán guān
空 慧 寂 然 无 缘 观

shǐ dēng yī shèng wú xiàng dào
始 登 一 乘 无 相 道

zhù shēng dé xíng míng wéi dì
住 生 德 行 名 为 地

yú dì yī yì ér bú dòng
于 第 一 义 而 不 动

xiàn xíng liù dào qiān guó tǔ
现 形 六 道 千 国 土

wú wú[43] wú shēng wú èr zhào
无 无[43] 无 生 无 二 照

yìng xíng wàn guó dǎo qún shēng
应 形 万 国 导 群 生

chū yǒu rù wú biàn huà shēng
出 有 入 无 变 化 生

néng miè sān jiè sè fán nǎo
能 灭 三 界 色 烦 恼

fǎ xìng dì yī wú yí zhào
法 性 第 一 无 遗 照

dōu shuài tiān wáng yóu yì guó
兜 率 天 王 游 亿 国

dá wú shēng zhào kōng yǒu liǎo
达 无 生 照 空 有 了

huà lè tiān wáng bǎi yì guó
化 乐 天 王 百 亿 国

biàn huà liù dào rù wú jiān
变 化 六 道 入 无 间

wú èr wú zhào dá lǐ kōng
无 二 无 照 达 理 空

zhào qiān yì tǔ jiào yī qiè
照 千 亿 土 教 一 切

néng xǐ[46] sān jiè mí xīn huò
能 洗[46] 三 界 迷 心 惑

huán guān xīn kōng wú liàng bào
还 观 心 空 无 量 报

---

[43] 麗本：死；永樂北藏本及龍藏本：無
[44] 麗本：炎；永樂北藏本及龍藏本：焰
[45] 麗本：炎；永樂北藏本及龍藏本：焰
[46] 麗本：洗；永樂北藏本及龍藏本：灑；校勘：洗

yuǎn dá wú shēng chū chán wáng
远达无生初禅王

chángwàn yì tǔ jiàozhòngshēng
常万亿土教众生

wèi dù bào shēn yī shēng zài
未度报身一生在

jìn rù děng guān fǎ liú dì
进入等观法流地

shǐ rù wú yuán jīn gāng rěn
始入无缘金刚忍

sān jiè bào xíng yǒng bú shòu
三界报形永不受

guān dì sān yì wú èr zhào
观第三义无二照

èr shí yī shēng kōng jì xíng
二十一生空寂行

sān jiè ài xí shùn dào dìng
三界爱习顺道定

yuǎn dá zhèng shì dú dì liǎo
远达正士独谛了

děngguān pú sà èr chán wáng
等观菩萨二禅王

biànshēng fǎ shēn wú liàngguāng
变生法身无量光

rù bǎi héng tǔ huà yī qiè
入百恒土化一切

yuán zhào sān shì héng jié shì
圆照三世恒劫事

fǎn[47] zhào yào xū wú jìn yuán
反[47]照乐虚无尽原

yú dì sān dì cháng jì rán
于第三谛常寂然

huì guāng kāi shì sān chán wáng
慧光开士三禅王

néng yú qiān héng yī shí xiàn
能于千恒一时现

cháng zài wú wéi kōng jì xíng
常在无为空寂行

héng shā fó zàng yī niàn liǎo
恒沙佛藏一念了

guàn dǐng pú sà sì chán wáng
灌顶菩萨四禅王

yú yì héng tǔ huà qún shēng
于亿恒土化群生

shǐ rù jīn gāng yī qiè liǎo
始入金刚一切了

èr shí jiǔ shēng yǒng yǐ dù
二十九生永已度

jì miè rěn zhōng xià rěn guān
寂灭忍中下忍观

yī zhuànmiào jué chángzhàn rán
一转妙觉常湛然

děng huì guàn dǐng sān pǐn shì
等慧灌顶三品士

chú qián yú xí wú míng yuán
除前余习无明缘

wú míng xí xiàng gù fán nǎo
无明习相故烦恼

èr dì lǐ qióng yī qiè jìn
二谛理穷一切尽

yuán zhì wú xiàng sān jiè wáng
圆智无相三界王

sān shí shēng jìn děng dà jué
三十生尽等大觉

dà jì wú wéi jīn gāng zàng
大寂无为金刚藏

yī qiè bào jìn wú jí bēi
一切报尽无极悲

dì yī yì dì cháng ān wěn
第一义谛常安隐

qióng yuán jìn xìng miào zhì cún
穷原尽性妙智存

[47] 麗本：返；永樂北藏本及龍藏本：反

sān xián shí shèng zhù guǒ bào
三贤十圣住果报
wéi[48] fó yī rén jū jìng tǔ
惟佛一人居净土

yī qiè zhòng shēng zàn zhù bào
一切众生暂住报
dēng jīn gāng yuán jū jìng tǔ
登金刚原居净土

rú lái sān yè dé wú jí
如来三业德无极
wǒ jīn yuè guāng lǐ sān bǎo
我今月光礼三宝

fǎ wáng wú shàng rén zhōng shù
法王无上人中树
fù gài dà zhòng wú liàng guāng
覆盖大众无量光

kǒu cháng shuō fǎ fēi wú yì
口常说法非无义
xīn zhì jì miè wú yuán zhào
心智寂灭无缘照

rén zhōng shī zǐ wèi zhòng shuō
人中师子为众说
dà zhòng huān xǐ sàn jīn huā
大众欢喜散金华

bǎi yì wàn tǔ liù dà dòng
百亿万土六大动
hánshēng zhī lèi[49] shòumiàobào
含生之类受妙报

tiān zūn kuài shuō shí sì wáng
天尊快说十四王
shì gù wǒ jīn lüè tàn fó
是故我今略叹佛

shí zhū dà zhòngwényuèguāngwángtàn shí sì wáng wú liànggōng
时，诸大众闻月光王叹十四王无量功

dé zàng dé dà fǎ lì jí yú zuòzhōng yǒu shí héng hé shātiānwáng
德藏，得大法利。即于坐中，有十恒河沙天王、

shí héng hé shā fànwáng shí héng hé shā guǐ shénwáng nǎi zhì sān qù
十恒河沙梵王、十恒河沙鬼神王，乃至三趣，

dé wú shēng fǎ rěn bā bù ē xū lún wáng xiànzhuǎn guǐ shēn tiān
得无生法忍。八部阿须轮王，现转鬼身，天

shàngshòudào sānshēng rù zhèngwèi zhě huò sì shēng wǔ shēng nǎi
上受道。三生入正位者，或四生、五生乃

zhì shí shēng dé rù zhèngwèi zhèngshèngrénxìng dé yī qiè wú liàngbào
至十生得入正位，证圣人性，得一切无量报。

fó gàozhū dé dàoguǒ shí dà zhòng shànnán zǐ shì yuèguāng
佛告诸得道果实大[50]众：“善男子，是月光

wáng yǐ yú guò qù shí qiān jié zhōnglóngguāngwáng fó fǎ zhōng wéi
王，已于过去十千劫中龙光王佛法中，为

sì zhù kāi shì wǒ wéi bā zhù pú sà jīn yú wǒ qián dà shī zǐ hǒu
四住开士，我为八住菩萨，今于我前大师子吼。

[48] 麗本：唯；永樂北藏本及龍藏本：惟
[49] 麗本：類；永樂北藏本及龍藏本：生；校勘：類
[50] 麗本：天；永樂北藏本及龍藏本：大

rú shì rú shì rú rǔ suǒ jiě dé zhēn yì shuō bù kě sī yì
如是，如是！如汝所解[51]，得真义说，不可思议，

bù kě dù liàng wéi fó yǔ fó nǎi zhī sī shì
不可度量。惟[52]佛与佛，乃知斯事。

shànnán zǐ qí suǒshuō shí sì bō rě bō luó mì sān rěn
“善男子，其所说十四般若波罗蜜、三忍、

dì dì shàngzhōng xià sān shí rěn yī qiè xíngzàng yī qiè fó zàng bù kě
地地上中下三十忍、一切行藏、一切佛藏不可

sī yì hé yǐ gù yī qiè zhū fó shì zhōngshēng shì zhōngmiè
思议。何以故？一切诸佛是中生、是中灭、

shì zhōnghuà wú shēng wú miè wú huà wú zì wú tā dì yī wú èr
是中化，无生无灭无化，无自无他，第一无二，

fēi huà fēi bú huà fēi wú wú xiàng wú lái qù rú xū kōng gù
非化非不化，非无[53]无相，无来去，如虚空故。

yī qiè zhòngshēng wú shēngmiè wú fù jiě fēi yīn fēi guǒ fēi bù yīn
一切众生无生灭，无缚解，非因非果，非不因

guǒ fán nǎo wǒ rén zhī jiàn shòuzhě wǒ suǒzhě yī qiè
果。烦恼、我、人、知见、受者，我所者，一切

kǔ shòuxíngkōng gù yī qiè fǎ jí huànhuà wǔ yìn wú hé wú sàn
苦受行空故。一切法集，幻化五阴，无合无散，

fǎ tóng fǎ xìng jì rán kōng gù fǎ jìng jiè kōng kōng wú xiàng bù
法同法性，寂然空故。法境界空，空无相，不

zhuǎn bù diāndǎo bú shùnhuànhuà wú sānbǎo wú shèngrén
转，不颠倒，不顺幻化，无三宝，无圣人、

liù dào rú xū kōng gù bō rě wú zhī wú jiàn bù xíng bù yuán
六[54]道，如虚空故。般若无知无见，不行不缘，

bù yīn bú shòu bù dé yī qiè zhàoxiàng gù xíngdàoxiàng sī xíngdào
不因不受，不得一切照相故行道相[55]，斯行道

xiàng rú xū kōng gù fǎ xiàng rú shì hé kě yǒu xīn dé wú xīn dé
相如虚空故。法相如是，何可有心得、无心得？

shì yǐ bō rě gōng dé bù kě zhòngshēngzhōngxíng ér xíng bù kě wǔ
是以般若功德，不可众生中行而行，不可五

---

51 麗本：言；永樂北藏本及龍藏本：解
52 麗本：唯；永樂北藏本及龍藏本：惟
53 麗本：相非；永樂北藏本及龍藏本：無
54 麗本：無六；永樂北藏本及龍藏本：六
55 麗本：道；永樂北藏本及龍藏本：道相

yìn fǎ zhōngxíng ér xíng bù kě jìngzhōngxíng ér xíng bù kě jiě zhōng
阴法 中 行而行，不可境 中 行而行，不可解 中
xíng ér xíng shì gù bō rě bù kě sī yì ér yī qiè zhū pú sà yú zhōng
行而行。是故般若不可思议，而一切诸菩萨于 中
xíng gù yì bù kě sī yì yī qiè zhū rú lái yú huànhuà wú zhù fǎ
行故，亦不可思议。一切诸如来，于 幻 化无住法
zhōnghuà yì bù kě sī yì
中 化，亦不可思议。

shànnán zǐ cǐ gōng dé zàng jiǎ shǐ wú liànghéng hé shā dì
“善 男子，此 功 德藏，假使无量 恒 河沙第
shí sānguàndǐng kāi shì shuō shì gōng dé bǎi qiān yì fēnzhōng rú wáng
十三 灌 顶开士说是功 德，百 千 亿分 中 ，如 王
suǒshuō rú hǎi yī dī[56] wǒ jīn lüè shù fēn yì gōng dé yǒu dà lì
所 说，如海一滴[56]。我今略述分义功 德，有大利
yì yī qiè zhòngshēng yì wéiguò qù lái jīn wú liàngzhū rú lái zhī
益一切 众 生，亦为过去、来、今无 量 诸如来之
suǒ shù kě sānxián shí shèngzàn tàn wú liàng shì yuèguāngwáng fēn yì
所述可。三贤十 圣 赞叹无 量，是月 光 王 分义
gōng dé
功 德。

shànnán zǐ shì shí sì fǎ mén sān shì yī qiè zhòngshēng
“善 男子，是十四法门，三世一切 众 生 、
yī qiè sānshèng yī qiè zhū fó zhī suǒ xiū xí[57] wèi lái zhū fó yì fù
一切三 乘 、一切诸佛之所修习[57]，未来诸佛亦复
rú shì ruò yī qiè zhū fó pú sà bù yóu cǐ mén dé sà pó rě zhě wú
如是。若一切诸佛菩萨不由此门得萨婆若者，无
yǒu shì chù hé yǐ gù yī qiè zhū fó jí pú sà wú yì lù gù shì
有是处。何以故？一切诸佛及菩萨无异路故。是
gù yī qiè zhūshànnán zǐ ruò yǒu rén wén zhū rěn fǎ mén xìn rěn
故，一切诸善 男子，若有人闻诸忍法门：信忍、
zhǐ rěn jiān rěn shàn jué rěn lí dá rěn míng huì rěn yàn huì rěn
止忍、坚忍、善 觉忍、离达忍、明 慧忍、焰慧忍、
shèng huì rěn fǎ xiàn rěn yuǎn dá rěn děng jué rěn huì guāng rěn
胜 慧忍、法现忍、远 达忍、等 觉忍、慧 光 忍、
guàndǐng rěn yuán jué rěn zhě shì rén chāoguò bǎi jié qiān jié wú
灌 顶忍、圆 觉忍者，是人 超 过百劫、千劫、无

[56] 麗本：滌；永樂北藏本及龍藏本：滴
[57] 麗本：集；永樂北藏本及龍藏本：習

liànghéng hé shāshēngshēng kǔ nàn rù cǐ fǎ mén xiànshēn dé bào
量恒河沙生 生苦难，入此法门，现身得报。”

shí zhūzhòngzhōng shí yì tóngmíng xū kōngzàng hǎi pú sà
时，诸众 中，十[58]亿同名虚空藏海菩萨，

huān xǐ fǎ lè gè gè sànhuā yú xū kōngzhōngbiànchéng wú liànghuā
欢喜法乐，各各散华，于虚空 中 变 成 无量华

tái shàngyǒu wú liàng dà zhòng shuō shí sì zhèngxíng shí bā fàn
台， 上有无量大众， 说十四 正行。十八梵、

liù yù tiānwáng yì sànbǎohuā gè zuò xū kōng tái shàng shuō shí sì
六欲天王亦散宝华， 各坐虚空台上， 说十四

zhèngxíng shòu chí dú sòng jiě qí lǐ yì wú liàngzhū guǐ shén
正行， 受持读诵， 解其理义[59]。无量诸鬼神，

xiànshēn xiū xíng bō rě bō luó mì
现身修行般若波罗蜜。

fó gào dà wáng rǔ xiānyán yún hé zhòngshēngxiàng kě huà
佛告大王：“汝先言，云何众 生 相可化？

ruò yǐ huànhuàshēnjiànhuànhuàzhě shì pú sà zhēnxínghuàzhòngshēng
若以幻化身见幻化者，是菩萨真行化众 生。

zhòngshēng shí chū yī niàn shí yì mù shí shēng dé shàn shēng dé è
众 生 识，初一念识异木石，生 得善，生 得恶，

è wéi wú liàng è shí běn shànwéi wú liàngshàn shí běn chū yī niàn
恶为无量恶识本，善为无量善识本。初一念，

jīn gāngzhōng yī niàn yú zhōngshēng bù kě shuō bù kě shuō shí chéng
金刚终一念，于中 生不可说不可说识，成

zhòngshēng sè xīn zhòng shēnggēnběn sè míng sè gài xīn míng shí
众 生色心。众[60]生根本，色名色盖，心名识

gài xiǎng gài shòu gài xíng gài gài zhě yìn fù wéiyòng shēn
盖、想盖、受盖、行盖。盖者，阴覆为用。身

míng jī jù
名积聚。

dà wáng cǐ yī sè fǎ shēng wú liàng sè yǎnsuǒ dé wéi sè
“大王，此一色法生无量色。眼所得为色，

ěr suǒ dé wéishēng bí suǒ dé wéixiāng shé dé wéiwèi shēn dé wéi
耳所得为声，鼻所得为香，舌得为味，身得为

[58] 麗本：有十；永樂北藏本及龍藏本：十
[59] 麗本：義理；永樂北藏本及龍藏本：理義
[60] 麗本：是眾；永樂北藏本及龍藏本：眾

chù jiān chí míng dì shuǐ míng rùn huǒ míng rè qīng dòng míng fēng
触。坚持名地，水名润，火名热，轻动名风。

shēng wǔ shí chù míng gēn rú shì yī sè yī xīn yǒu bù kě sī yì
生五识处，名根。如是一色一心，有不可思议

sè xīn
色心。

dà wáng fán fū liù shí cū gù dé jiǎ míng qīng huáng
“大王，凡夫六识粗故，得假名，青、黄、

fāng yuán děng wú liàng jiǎ sè fǎ shèng rén liù shí jìng gù dé shí fǎ
方、圆等无量假色法；圣人六识净故，得实法，

sè xiāng wèi chù yī qiè shí sè fǎ zhòng shēng zhě shì dì zhī
色、香、味、触一切实色法。众生者，世谛之

míng yě ruò yǒu ruò wú dàn shēng zhòng shēng yì niàn míng wéi shì dì
名也。若有若无，但生众生忆念，名为世谛。

shì dì jiǎ kuáng huàn huà gù yǒu nǎi zhì liù dào huàn huà zhòng shēng
世谛假诳，幻化故有，乃至六道幻化，众生

jiàn huàn huà huàn huà jiàn huàn huà pó luó mén chà lì pí shè
见幻化，幻化见幻化。婆罗门、刹利、毗舍、

shǒu tuó shén wǒ děng sè xīn míng wéi huàn dì huàn dì fǎ wú
首陀、神、我等色心，名为幻谛。幻谛法无，

fó wèi chū[61] shì qián wú míng zì wú yì míng huàn fǎ huàn huà wú
佛未出世前无名字，无义名。幻法幻化，无

míng zì wú tǐ xiàng wú sān jiè míng zì wú shàn è guǒ bào
名字，无体相，无三界名字，无善恶、果报、

liù dào míng zì
六道名字。

dà wáng shì gù fó fó chū xiàn yú shì wèi zhòng shēng gù
“大王，是故佛佛出现于世，为众生故，

shuō zuò sān jiè liù dào míng zì shì míng wú liàng míng zì rú kōng fǎ
说作三界六道名字，是名无量名字，如空法、

sì dà fǎ xīn fǎ sè fǎ xiāng xù jiǎ fǎ fēi yī fēi yì yī
四大法、心法、色法。相续假法，非一非异，一

yì bú xù yì yì bú xù fēi yī fēi yì gù míng xù[62] dì xiāng
亦不续，异亦不续，非一非异，故名续[62]谛。相

dài jiǎ fǎ yī qiè míng xiāng dài yì míng bú dìng xiāng dài rú wǔ sè
待假法，一切名相待，亦名不定相待，如五色

[61] 麗本：未出；永樂北藏本及龍藏本：出；校勘：未出
[62] 麗本：相續；永樂北藏本及龍藏本：續

děng fǎ yǒu wú yī qiè děng fǎ yī qiè fǎ jiē yuánchéng jiǎ chéng
等法、有无一切等法。一切法皆缘成，假成
zhòngshēng jù shí yīn guǒ yì shí yīn guǒ sān shì shàn è yī qiè
众生。俱时因果、异时因果、三世善恶、一切
huànhuà shì huàn dì zhòngshēng
幻化是幻谛众生。

dà wáng ruò pú sà rú shàngsuǒ jiànzhòngshēnghuànhuà jiē
“大王，若菩萨如上所见众生幻化，皆
shì[63] jiǎ kuáng rú kōngzhōnghuā shí zhù pú sà zhū fó wǔ yǎn
是[63]假诳，如空中华。十住菩萨、诸佛五眼，
rú huàn dì ér jiàn pú sà huàzhòngshēngwéi ruò cǐ
如幻谛而见。菩萨化众生为若此。”

shí zhū yǒu wú liàngtiān zǐ jí zhū dà zhòng dé fú rěn zhě dé
时诸[64]有无量天子及诸大众得伏忍者，得
kōng wú shēngrěn nǎi zhì yī dì shí dì bù kě shuō dé xíng
空、无生忍，乃至一地、十地不可说德行。

èr dì pǐn dì sì
二谛品第四[65]

ěr shí bō sī nì wángyán dì yī yì dì zhōngyǒu shì dì fǒu
尔时，波斯匿王言：“第一义谛中有世谛不？
ruò yán wú zhě zhì bù yīng èr ruò yányǒuzhě zhì bù yīng yī yī
若言无者，智不应二；若言有者，智不应一。一
èr zhī yì qí shì yún hé
二之义，其事云何？”

fó gào dà wáng rǔ yú guò qù qī fó yǐ wèn yī yì èr yì
佛告大王：“汝于过去七佛，已问一义二义。
rǔ jīn wú tīng wǒ jīn wú shuō wú tīng wú shuō jí wéi yī yì èr yì
汝今无听，我今无说。无听无说，即为一义二义
gù dì tīng dì tīng shàn sī niàn zhī rú fǎ xiū xíng qī fó jì
故。谛听！谛听！善思念之，如法修行。七佛偈
rú shì
如是：

---

63 麗本：是；永樂北藏本及龍藏本：已；校勘：是
64 麗本：說此法時；永樂北藏本及龍藏本：時諸
65 麗本：仁王般若波羅蜜護國經二諦品第四；永樂北藏本及龍藏本：二諦品第四

wú xiàng dì yī yì　wú zì wú tā zuò
无 相 第 一 义　无 自 无 他 作

yīn yuán běn zì yǒu　wú zì wú tā zuò
因 缘 本 自 有　无 自 无 他 作

fǎ xìng běn wú xìng　dì yī yì kōng rú
法 性 本 无 性　第 一 义 空 如

zhū yǒu běn yǒu fǎ　sān jiǎ jí jiǎ yǒu
诸 有 本 有 法　三 假 集 假 有

wú wú dì shí wú　jì miè dì yī kōng
无 无 谛 实 无　寂 灭 第 一 空

zhū fǎ yīn yuán yǒu　yǒu wú yì rú shì
诸 法 因 缘 有　有 无 义 如 是

yǒu wú běn zì èr　pì ruò niú èr jiǎo
有 无 本 自 二　譬 若 牛 二 角

zhào jiě jiàn wú èr　èr dì cháng bù jí
照 解 见 无 二　二 谛 常 不 即

jiě xīn jiàn bú èr　qiú èr bù kě dé
解 心 见 不 二　求 二 不 可 得

fēi wèi èr dì yī　fēi èr hé kě dé
非 谓 二 谛 一　非 二 何 可 得

yú jiě cháng zì yī　yú dì cháng zì èr
于 解 常 自 一　于 谛 常 自 二

tōng dá cǐ wú èr　zhēn rù dì yī yì
通 达 此 无 二　真 入 第 一 义

shì dì huàn huà qǐ　pì rú xū kōng huā
世 谛 幻 化 起　譬 如 虚 空 华

rú yǐng sān shǒu wú　yīn yuán gù kuáng yǒu
如 影 三 手 无　因 缘 故 诳 有

huànhuàjiànhuànhuà　zhòngshēngmínghuàn dì
幻 化 见 幻 化　众 生 名 幻 谛

huàn shī jiànhuàn fǎ　dì shí zé jiē wú
幻 师 见 幻 法　谛 实 则 皆 无

míng wéi zhū fó guān　pú sà guān yì rán
名 为 诸 佛 观　菩 萨 观 亦 然

dà wáng　pú sà mó hē sà yú yī[66] yì zhōng chángzhào èr
“大 王，菩萨摩诃萨于一[66]义 中，常 照二

[66] 麗本：第一；永樂北藏本及龍藏本：一

dì huàzhòngshēng fó jí zhòngshēng yī ér wú èr hé yǐ gù
谛化众生。佛及众生，一而无二。何以故？

yǐ zhòngshēngkōng gù dé zhì pú tí kōng yǐ pú tí kōng gù dé
以众生空故，得置菩提空；以菩提空故，得

zhì zhòngshēngkōng yǐ yī qiè fǎ kōng gù kōngkōng hé yǐ gù bō
置众生空；以一切法空故空空。何以故？般

rě wú xiàng èr dì xū kōng bō rě kōng yú[67] wú míng nǎi zhì sà pó
若无相，二谛虚空，般若空于[67]无明乃至萨婆

rě wú zì xiàng wú tā xiàng gù wǔ yǎnchéng jiù shí jiàn wú suǒ
若，无自相、无他相故。五眼成就时，见无所

jiàn xíng yì bú shòu bù xíng yì bú shòu fēi xíng fēi bù xíng yì bú shòu
见，行亦不受，不行亦不受，非行非不行亦不受，

nǎi zhì yī qiè fǎ yì bú shòu pú sà wèichéng fó shí yǐ pú tí wéi
乃至一切法亦不受。菩萨未成佛时，以菩提为

fánnǎo pú sà chéng fó shí yǐ fánnǎowéi pú tí hé yǐ gù
烦恼；菩萨成佛时，以烦恼为菩提，何以故？

yú dì yī yì ér bú èr gù zhū fó rú lái nǎi zhì yī qiè fǎ rú gù
于第一义而不二故，诸佛如来乃至一切法如故。”

bó fó yán yún hé shí fāngzhū rú lái yī qiè pú sà bù lí
白佛言：“云何十方诸如来、一切菩萨不离

wén zì ér xíngzhū fǎ xiàng
文字而行诸法相？”

dà wáng fǎ lún zhě fǎ běn rú chóngsòng rú shòu
“大王，法轮者，法本如、重诵如、受

jì rú bú sòng jì rú wú wèn ér zì shuō rú jiè jīng rú pì yù
记如、不诵偈如、无问而自说如、戒经如、譬喻

rú fǎ jiè rú běn shì rú fāngguǎng rú wèicéngyǒu rú lùn
如、法界如、本事如、方广如、未曾有如、论

yì rú shì míngwèi jù yīn shēng guǒ wén zì jì jù yī qiè rú
议如，是名味句、音声、果，文字记句一切如。

ruò qǔ wén zì zhě bù xíngkōng yě
若取文字者，不行空也。

dà wáng rú rú wén zì xiū zhū fó zhì mǔ yī qiè zhòng
“大王，如如文字，修诸佛智母。一切众

shēngxìnggēnběn zhì mǔ jí wéi sà pó rě tǐ zhū fó wèichéng fó
生性根本智母，即为萨婆若体。诸佛未成佛，

[67] 麗本：從；永樂北藏本及龍藏本：於

yǐ dāng fó wéi zhì mǔ wèi dé wéixìng yǐ dé wéi sà pó rě sān
以当佛为智母。未得为性，已得为[68]萨婆若。三

shèng bō rě bù shēng bú miè zì xìngcháng zhù yī qiè zhòngshēng
乘般若，不生不灭，自性常住，一切众生

yǐ cǐ wéi jué xìng gù ruò pú sà wú shòu wú wén zì lí wén zì fēi
以此为觉性故。若菩萨无受无文字、离文字、非

fēi wén zì xiū wú xiū wéi xiū xiū wú xiū zhě dé bō rě zhēnxìng
非[69]文字，修无修为修。修无修[70]者，得般若真性

bō rě bō luó mì dà wáng ruò pú sà hù fó hù huàzhòngshēng
般若波罗蜜。大王，若菩萨护佛、护化众生、

hù shí dì xíng wéi ruò cǐ
护十地行，为若此。”

bó fó yán wú liàng pǐn zhòngshēng gēn yì wú liàng xíng yì
白佛言：“无量品众生，根亦无量？行亦

wú liàng fǎ mén wéi yī wéi èr wéi wú liàng yé
无量？法门为一、为二、为无量耶？”

dà wáng yī qiè fǎ guānmén fēi yī fēi èr nǎi yǒu wú
“大王，一切法观门，非一非二，乃有无

liàng yī qiè fǎ yì fēi yǒuxiàng fēi fēi wú xiàng ruò pú sà jiànzhòng
量。一切法亦非有相，非非无相。若菩萨见众

shēng jiàn yī jiàn èr jí bú jiàn yī bú jiàn èr yī èr zhě dì yī yì
生，见一见二即不见一不见二，一二者，第一义

dì yě dà wáng ruò yǒu ruò wú zhě jí shì dì yě yǐ sān dì shè
谛也。大王，若有若无者，即世谛也。以三谛摄

yī qiè fǎ kōng dì sè dì xīn dì gù wǒ shuō yī qiè fǎ bù chū
一切法：空谛、色谛、心谛，故我说一切法不出

sān dì wǒ rén zhī jiàn wǔ shòu yìn kōng nǎi zhì yī qiè fǎ kōng
三谛。我、人、知见、五受阴空，乃至一切法空。

zhòngshēng pǐn pǐn gēnxíng bù tóng gù fēi yī fēi èr fǎ mén dà wáng
众生品品根行不同，故非一非二法门。大王，

qī fó shuō mó hē bō rě bō luó mì wǒ jīn shuō bō rě bō luó mì wú
七佛说摩诃般若波罗蜜，我今说般若波罗蜜，无

èr wú bié rǔ děng dà zhòngshòu chí dú sòng jiě shuō shì jīng
二无别。汝等大众受[71]持、读诵、解说。是经

---

[68] 麗本：得為；永樂北藏本及龍藏本：得；校勘：得為
[69] 麗本：非非；永樂北藏本及龍藏本：為非；校勘：非非
[70] 麗本：文字；永樂北藏本及龍藏本：修無修
[71] 麗本：應當受；永樂北藏本及龍藏本：受

gōng dé yǒu wú liàng bù kě shuō bù kě shuō zhū fó yī yī fó jiàohuà
功德，有无量不可说不可说诸佛，一一佛教化
wú liàng bù kě shuōzhòngshēng yī yī zhòngshēng jiē dé chéng fó shì
无量不可说 众 生，一一 众 生 皆得 成 佛，是
fó fù jiàohuà wú liàng bù kě shuōzhòngshēng jiē dé chéng fó shì shàng
佛复教化无量不可说 众 生 皆得 成 佛。是 上
sān fó shuō bō rě bō luó mì jīng bā wàn yì jì yú yī jì zhōng fù
三佛，说般若波罗蜜经八万亿偈，于一偈 中 复
fēn wéi qiān fēn yú yī fēn zhōngshuō yī fēn jù yì bù kě qióng jìn
分为千分，于一分 中 说一分句义，不可 穷 尽。
kuàng fù yú cǐ jīng zhōng qǐ yī niàn xìn shì zhū zhòngshēng chāo bǎi
况 复于此经 中 起一念信？是诸 众 生 超[72] 百
jié qiān jié shí dì děnggōng dé hé kuàngshòu chí dú sòng jiě
劫、千劫十地等 功德。何 况 受持、读诵、解
shuōzhě gōng dé jí shí fāngzhū fó děng wú yǒu yì dāng zhī shì rén
说者功德？即十方诸佛等无有异。当知是人，
jí shì rú lái dé fó bù jiǔ
即是如来，得佛不久。”

shí zhū dà zhòngwénshuō shì jīng shí yì rén dé sānkōngrěn
时，诸大 众 闻说是经，十亿人得三空忍；
bǎi wàn yì rén dé dà kōngrěn shí dì xìng
百万亿人得大空忍、十地性。

dà wáng cǐ jīng míngwéi rénwángwèn bō rě bō luó mì jīng
“大 王，此经名为仁 王 问般若波罗蜜经。
rǔ děngshòu chí bō rě bō luó mì jīng shì jīng fù yǒu wú liànggōng dé
汝等 受持般若波罗蜜经，是经复有无量 功德，
míngwéi hù guó tǔ gōng dé yì míng yī qiè guówáng fǎ yào fú xíng wú
名为护国土功德，亦名一切国 王 法药服行无
bú dà yòng hù shè zháigōng dé yì hù yī qiè zhòngshēngshēn jí cǐ
不大用护舍宅功德，亦护一切 众 生 身。即此
bō rě bō luó mì shì hù guó tǔ rú chéngqiànqiáng bì dāojiànmáo
般若波罗蜜，是护国土如 城 堑 墙 壁、刀剑鉾
shǔn rǔ yīngshòu chí bō rě bō luó mì yì fù rú shì
楯。汝应受持般若波罗蜜，亦复如是。”

仁[73]王护国般若波罗蜜经卷上

[72] 麗本：超；永樂北藏本及龍藏本：起；校勘：超
[73] 麗本：佛說仁；永樂北藏本及龍藏本：仁

rén wáng hù guó bō rě bō luó mì jīng juàn xià

仁王护国般若波罗蜜经卷下[74]

yáo qín sānzàng jiū mó luó shí yì

姚秦三藏鸠摩罗什译

hù guó pǐn dì wǔ

护国品第五

ěr shí fó gào dà wáng rǔ děngshàntīng wú jīn zhèngshuō

尔时，佛告大王：“汝等善听，吾今正说

hù guó tǔ fǎ yòng rǔ dāngshòu chí bō rě bō luó mì dāngguó tǔ yù

护国土法用，汝当受持般若波罗蜜。当国土欲

luàn pò huài jié shāo zéi lái pò guó shí dāngqǐngbǎi fó xiàng bǎi

乱、破坏劫烧、贼来破国时，当请百佛像、百

pú sà xiàng bǎi luó hànxiàng bǎi bǐ qiū zhòng sì dà zhòng qī

菩萨像、百罗汉像，百比丘众、四大众、七

zhònggòngtīng qǐngbǎi fǎ shī jiǎng bō rě bō luó mì bǎi shī zǐ hǒugāo

众共听，请百法师讲般若波罗蜜，百师子吼高

zuò qián rán bǎi dēng shāo bǎi hé xiāng bǎi zhǒng sè huā yǐ yònggòng

座前燃百灯，烧百和香，百种色花以用供

yǎngsānbǎo sān yī shí wù gòngyǎng fǎ shī xiǎo fànzhōng shí yì fù

养三宝，三衣什物供养法师，小饭中食亦复

yǐ shí

以时。

dà wáng yī rì èr shí jiǎngjīng rǔ guó tǔ zhōng yǒu

“大王，一日二时讲经[75]。汝国土中，有

bǎi bù guǐ shén shì yī yī bù fù yǒu bǎi bù yàowén shì jīng cǐ

百部鬼神；是一一部，复有百部，乐闻是经。此

zhū guǐ shén hù rǔ guó tǔ

诸鬼神，护汝国土。

dà wáng guó tǔ luàn shí xiān guǐ shénluàn guǐ shénluàn

“大王，国土乱时，先鬼神乱；鬼神乱，

---

[74] 麗本：佛說仁王般若波羅蜜經卷下；永樂北藏本及龍藏本：仁王護國般若波羅蜜經卷下

[75] 麗本：讀此經；永樂北藏本及龍藏本：經

gù wànmínluàn zéi lái jié guó bǎixìngwángsàng chén jūn tài
故万民乱，贼来劫国，百姓亡丧，臣、君、太
zǐ wáng zǐ bǎiguāngòngshēng shì fēi tiān dì guài yì èr shí
子、王子、百官共生是非，天地怪异，二十
bā xiù xīngdào rì yuè shī shí shī dù duōyǒu zéi qǐ
八宿星道、日月失时失度，多有贼起。

dà wáng ruò huǒnàn shuǐnàn fēngnàn yī qiè zhūnàn
“大王，若火难、水难、风难、一切诸难，
yì yīngjiǎng[76] cǐ jīng fǎ yòng rú shàngshuō
亦应讲[76]此经，法用如上说。

dà wáng bú dàn hù guó yì yǒu hù fú qiú fù guì guān
“大王，不但护国，亦有护福，求富贵、官
wèi qī bǎo rú yì xíng lái qiú nán nǚ qiú huì jiě míngwén qiú
位、七宝、如意行来，求男女，求慧解名闻，求
liù tiānguǒbào rénzhōng jiǔ pǐn guǒbào[77] yì jiǎng cǐ jīng fǎ yòng
六天果报、人中九品果报[77]，亦讲此经，法用
rú shàngshuō
如上说。

dà wáng bú dàn hù fú yì hù[78] zhòngnàn ruò jí bìng
“大王，不但护福，亦护[78]众难。若疾病
kǔ nàn chǒu xiè jiā suǒ jiǎn xì qí shēn pò sì zhòng zuì zuò wǔ nì
苦难，杻械枷锁检系其身，破四重罪，作五逆
yīn zuò bā nàn zuì xíng liù dào shì yī qiè wú liàng kǔ nàn yì jiǎng
因，作八难罪，行六道事，一切无量苦难，亦讲
cǐ jīng fǎ yòng rú shàngshuō
此经，法用如上说。

dà wáng xī rì yǒuwáng shì tí huán yīn wéidǐngshēngwáng
“大王，昔日有王释提桓因，为顶生王
lái shàngtiān yù miè qí guó shí dì shì tiānwáng jí rú qī fó fǎ yòng
来上天欲灭其国。时，帝释天王即如七佛法用，
fū bǎi gāozuò qǐng bǎi fǎ shī jiǎng bō rě bō luó mì dǐngshēng jí
敷百高座，请百法师，讲般若波罗蜜。顶生即
tuì rú miè zuì jīng zhōngshuō
退，如灭罪经中说。

[76] 麗本：講讀；永樂北藏本及龍藏本：講
[77] 麗本：樂；永樂北藏本及龍藏本：報
[78] 麗本：護；永樂北藏本：護；龍藏本：穰；校勘：護

dà wáng xī yǒu tiān luó guó wáng yǒu yī tài zǐ yù dēng
“大王，昔有天罗国王，有一太子，欲登
wáng wèi yī míng bān zú tài zǐ wéi wài dào luó tuó shī shòu jiào yīng
王位，一名班足。太子为外道罗陀师受教，应
qǔ qiān wáng tóu yǐ jì jiā shén zì dēng qí wèi yǐ dé jiǔ bǎi jiǔ
取千王头，以祭家神，自登其位。已得九百九
shí jiǔ wáng shǎo yī wáng jí běi xíng wàn lǐ jí dé yī wáng
十九王，少一王。即北行万里，即得一王，
míng pǔ míng wáng qí pǔ míng wáng bó bān zú wáng yán yuàn tīng yī
名普明王。其普明王白班足王言：‘愿听一
rì fàn shí shā mén dǐng lǐ sān bǎo qí bān zú wáng xǔ zhī yī rì
日，饭食沙门，顶礼三宝。’其班足王许之一日。
shí pǔ míng wáng jí yī guò qù qī fó fǎ qǐng bǎi fǎ shī fū bǎi
时，普明王即依过去七佛法，请百法师，敷百
gāo zuò yī rì èr shí jiǎng bō rě bō luó mì bā qiān yì jì jìng qí
高座，一日二时讲般若波罗蜜，八千亿偈竟，其
dì yī fǎ shī wèi wáng jí shuō jì yán
第一法师，为王即[79]说偈言：

jié shāo zhōng qì qián kūn dòng rán
劫烧终讫 乾坤洞燃
xū mí jù hǎi dōu wéi huī yáng[80]
须弥巨海 都为灰扬
tiān lóng fú jìn yú zhōng diāo[81] sàng
天龙福尽 于中凋丧
èr yí shàng yǔn guó yǒu hé cháng
二仪尚殒 国有何常
shēng lǎo bìng sǐ lún zhuǎn wú jì
生老病死 轮转无际
shì yǔ yuàn wéi yōu bēi wéi hài
事与愿违 忧悲为害
yù shēn huò zhòng chuāng yóu wú wài
欲深祸重 疮疣无外
sān jiè jiē kǔ guó yǒu hé lài
三界皆苦 国有何赖

[79] 麗本：普明王而；永樂北藏本及龍藏本：王即
[80] 麗本：煬；永樂北藏本及龍藏本：颺
[81] 麗本：彫；永樂北藏本及龍藏本：凋

yǒu běn zì wú　　yīn yuán chéng zhū
有本自无　因缘成诸
shèng zhě bì shuāi　　shí zhě bì xū
盛者必衰　实者必虚
zhòngshēngchǔnchǔn　　cháng rú huàn jū
众生蠢蠢　常[82]如幻居
shēng xiǎng jù kōng　　guó tǔ yì rú
声响俱空　国土亦如
shí shén wú xíng　　jiǎ chéng sì shé
识神无形　假乘四蛇[83]
wú míng bǎo yǎng　　yǐ wéi lè chē
无明保养[84]　以为乐车
xíng wú cháng zhǔ　　shén wú cháng jiā
形无常主　神无常家
xíng shén shàng lí　　qǐ yǒu guó yé
形神尚离　岂有国耶

ěr shí fǎ shī shuō cǐ jì yǐ　　shí pǔ míngwángjuàn shǔ dé
“尔时，法师说此偈已，时普明王眷属得
fǎ yǎnkōng　　wáng zì zhèng dé　　xū kōngděngdìng　　wén fǎ wù jiě
法眼空，　王自证得[85]虚空等定，　闻法悟解，
huán zhì tiān luó guóbān zú wángsuǒzhòngzhōng　　jí gào jiǔ bǎi jiǔ shí jiǔ
还至天罗国班足王所众　中，即告九百九十九
wángyán　　jiù mìng shí dào　　rén rén jiē yīngsòngguò qù qī fó rénwáng
王言：‘就命时到，人人皆应诵过去七佛仁王
wèn bō rě bō luó mì jīngzhōng jì jù　　shí bān zú wángwèn zhūwáng
问般若波罗蜜经中偈句。’时班足王问诸王
yán　　jiē sòng hé fǎ　　pǔ míngwáng jí yǐ shàng jì dá wáng　　wáng
言：‘皆诵何法？’普明王即以上偈答王，王
wén shì fǎ　　dé kōngsānmèi　　jiǔ bǎi jiǔ shí jiǔ wáng yì wén fǎ yǐ
闻是法，得空三昧；九百九十九王亦闻法已，
jiē zhèngsānkōngmén　　shì shí bān zú wáng jí dà huān xǐ　　gàozhū
皆证三空门[86]。是时[87]班足王极大欢喜，告诸

[82] 麗本：都；永樂北藏本及龍藏本：常
[83] 麗本：馳；永樂北藏本及龍藏本：蛇
[84] 麗本：寶象；永樂北藏本及龍藏本：保養
[85] 麗本：證；永樂北藏本及龍藏本：證得
[86] 麗本：門定；永樂北藏本及龍藏本：門
[87] 麗本：時；永樂北藏本及龍藏本：是時

wángyán wǒ wéiwàidào xié shī suǒ wù fēi jūn děngguò rǔ kě huán
王言：‘我为外道邪师所误，非君等过。汝可还
běnguó gè gè qǐng fǎ shī jiǎng bō rě bō luó mì míngwèi jù shí bān
本国，各各请法师讲般若波罗蜜名味句。’时班
zú wáng yǐ guó fù dì chū jiā wéidào zhèng wú shēng fǎ rěn rú
足王以国付弟，出家为道，证无生法忍，如
shí wáng jīng[88] zhōngshuō wǔ qiānguówáng chángsòng shì jīng xiàn shì
十王经中说。五千国王常诵是经，现世
shēngbào
生报。

dà wáng shí liù dà guówáng xiū hù guó zhī fǎ yīng yì[89] rú
“大王，十六大国王修护国之法，应亦如
shì rǔ dāngshòu[90] chí tiānshàng rénzhōng liù dàozhòngshēng jiē
是，汝当受持。天上、人中、六道众生皆
yīngshòu chí qī fó míngwèi jù wèi lái shì zhōng yǒu wú liàngxiǎoguó
应受持七佛名味句。未来世中，有无量小国
wáng yù hù guó tǔ yì fù ěr zhě yīngqǐng fǎ shī shuō bō rě bō luó
王欲护国土，亦复尔者，应请法师说般若波罗
mì
蜜。”

ěr shí shì jiā móu ní fó shuō bō rě bō luó mì shí zhòngzhōng
尔时，释迦牟尼佛说般若波罗蜜时，众中
wǔ bǎi yì rén dé rù chū dì fù yǒu liù yù zhūtiān zǐ bā shí wànrén
五百亿人得入初地；复有六欲诸天子八十万人，
dé xìngkōng dì fù yǒu shí bā fàn[91] dé wú shēngrěn dé wú shēng fǎ
得性空地；复有十八梵得无生忍，得无生法
lè rěn fù yǒuxiān yǐ[92] xué pú sà zhězhèng yī dì èr dì sān dì
乐忍；复有先已学菩萨者证一地、二地、三地
nǎi zhì shí dì fù yǒu bā bù ē xū lún wáng dé yī[93] sānmèimén dé
乃至十地；复有八部阿须轮王得一三昧门、得
èr[94] sānmèimén dé zhuǎn guǐ shēn tiānshàngzhèngshòu zài cǐ huì
二三昧门，得转鬼身，天上正受。在此会

---

88 麗本：地；永樂北藏本及龍藏本：經
89 麗本：法應；永樂北藏本及龍藏本：應亦
90 麗本：奉；永樂北藏本及龍藏本：受
91 麗本：梵王；永樂北藏本及龍藏本：梵
92 麗本：以；永樂北藏本及龍藏本：已
93 麗本：十；永樂北藏本及龍藏本：一；智者疏：十
94 麗本：三；永樂北藏本及龍藏本：二；智者疏：三

zhě jiē dé zì xìng xìn nǎi zhì wú liàngkōng xìn wú jìn lüè shuō
者，皆得自性信，乃至无量空信。吾今略说，

tiānděnggōng dé bù kě jù jìn
天等功德，不可具尽。

sànhuā pǐn dì liù
散华品第六[95]

ěr shí shí liù dà guówángwén fó shuō shí wàn yì jì bō rě bō
尔时，十六大国王闻佛说十万亿偈般若波

luó mì huān xǐ wú liàng jí sàn bǎiwàn yì háng huā yú xū kōng
罗蜜，欢喜无量，即散百万亿行[96]华，于虚空

zhōngbiànwéi yī zuò shí fāngzhū fó gòngzuò yī zuò shuō bō rě bō
中变为一座，十方诸佛共坐一[97]座，说般若波

luó mì wú liàng dà zhònggòngzuò yī zuò chí jīn luó huāsàn shì jiā móu
罗蜜；无量大众共坐一座，持金罗华散释迦牟

ní fó shàng chéngwàn lún huā gài gài dà zhòngshàng fù sàn bā
尼佛上，成万轮华盖[98]，盖大众上。复散八

wàn sì qiān bō rě bō luó mì huā yú xū kōngzhōngbiànchéng bái yún tái
万四千般若波罗蜜华，于虚空中变成白云台，

tái zhōngguāngmíngwáng fó gòng wú liàng dà zhòng shuō bō rě bō luó
台中光明王佛，共无量大众[99]说般若波罗

mì tái zhōng dà zhòng chí léi hǒuhuā sàn shì jiā móu ní fó jí zhū dà
蜜；台中大众持雷吼华，散释迦牟尼佛及诸大

zhòng fù sànmiào jué huā yú xū kōngzhōngbiànzuò jīn gāngchéng
众。复散妙觉华，于虚空中变作金刚城，

chéngzhōng shī zǐ hǒuwáng fó gòng shí fāng fó dà pú sà lùn dì yī
城中师子吼王佛共十方佛、大菩萨，论第一

yì dì shí chéngzhōng pú sà chí guāngmínghuā sàn shì jiā móu ní fó
义谛；时城中菩萨持光明华，散释迦牟尼佛

shàng chéng yī huā tái tái zhōng shí fāng fó jí zhū tiānrén sàntiān
上，成一华台，台中十方佛及[100]诸天人[101]散天

---

[95] 麗本：仁王般若波羅蜜護國經散華品第六；永樂北藏本及龍藏本：散華品第六
[96] 麗本：莖；永樂北藏本及龍藏本：行
[97] 麗本：此；永樂北藏本及龍藏本：一
[98] 麗本：華；永樂北藏本及龍藏本：華蓋
[99] 麗本：眾；永樂北藏本及龍藏本：大眾
[100] 麗本：佛；永樂北藏本及龍藏本：佛及
[101] 麗本：天；永樂北藏本及龍藏本：天人

huā yú shì jiā móu ní fó shàng xū kōngzhōngchéng zǐ yún gài fù sān
华于释迦牟尼佛上，虚空中成紫云盖，覆三
qiān dà qiān shì jiè gài zhōngtiān rén sànhéng hé shāhuā rú yún ér xià
千大千世界，盖中天人散恒河沙华，如云而下。

shí zhū guówáng sànhuāgòngyǎng[102] yǐ yuànguò qù fó xiàn
时，诸国王散华供养已，愿过去佛、现
zài fó wèi lái fó chángshuō bō rě bō luó mì yuàn yī qiè shòu chí zhě
在佛、未来佛常说般若波罗蜜，愿一切受持者、
bǐ qiū bǐ qiū ní xìn nán xìn nǚ suǒ qiú rú yì chángxíng bō
比丘、比丘尼、信男、信女所求如意，常行般
rě bō luó mì
若波罗蜜。

fó gào dà wáng rú shì rú shì rú wángsuǒshuō bō
佛告大王：“如是，如是，如王所说，般
rě bō luó mì yīngshuōyīngshòu shì zhū fó mǔ zhū pú sà mǔ shén
若波罗蜜应说应受，是诸佛母、诸菩萨母、神
tōngshēngchù
通生处。”

shí fó wèiwángxiàn wǔ bù sī yì shénbiàn yī huā rù wú liàng
时，佛为王现五不思议神变：一华入无量
huā wú liànghuā rù yī huā yī fó tǔ rù wú liàng fó tǔ wú liàng
华，无量华入一华；一佛土入无量佛土，无量
fó tǔ rù yī fó tǔ wú liàng fó tǔ rù yī máokǒng tǔ yī máokǒng
佛土入一佛土；无量佛土入一毛孔土，一毛孔
tǔ rù wú liàngmáokǒng tǔ wú liàng xū mí wú liàng dà hǎi rù jiè zǐ
土入无量毛孔土；无量须弥、无量大海入芥子
zhōng yī fó shēn rù wú liàngzhòngshēngshēn wú liàngzhòngshēngshēn
中；一佛身入无量众生身，无量众生身
rù yī fó shēn rù liù dàoshēn rù dì shuǐhuǒfēngshēn fó shēn bù
入一佛身，入六道身，入地水火风身。佛身不
kě sī yì zhòngshēngshēn bù kě sī yì shì jiè bù kě sī yì
可思议，众生身不可思议，世界不可思议。

fó xiànshén zú shí shí fāngzhū tiān rén dé fó huāsān mèi shí
佛现神足时，十方诸天人得佛华三昧，十
héng hé shā pú sà xiànshēnchéng fó sānhéng hé shā bā bù wángchéng
恒河沙菩萨现身成佛，三恒河沙八部王成

[102] 麗本：供；永樂北藏本及龍藏本：供養

pú sà dào shí qiān nǚ rén xiànshēn dé shéntōngsān mèi
菩萨道，十千女人现身得神通三昧。

shànnán zǐ shì bō rě bō luó mì yǒusān shì lì yì guò qù
“善男子，是般若波罗蜜有三世利益，过去

yǐ shuō xiàn zài jīn shuō wèi lái dāngshuō dì tīng dì tīng shàn
已说，现在今说，未来当说。谛听，谛听！善

sī niàn zhī rú fǎ xiū xíng
思念之，如法修行。”

shòu chí pǐn dì qī
受持品第七[103]

ěr shí yuèguāngwáng xīn niànkǒuyán jiàn shì jiā móu ní fó
尔时，月光王[104]心念口言：见释迦牟尼佛，

xiàn wú liàngshén lì yì jiànqiānhuā tái shàngbǎomǎn fó shì yī qiè
现无量神力；亦见千华台上宝满佛，是一切

fó huàshēnzhǔ fù jiànqiānhuā yè shì jiè shàng fó qí zhōngzhū fó gè
佛化身主；复见千华叶世界上佛，其中诸佛各

gè shuō bō rě bō luó mì bó fó yán rú shì wú liàng bō rě bō luó
各说般若波罗蜜。白佛言：“如是无量般若波罗

mì bù kě shuō bù kě jiě bù kě yǐ shí shí yún hé zhūshànnán
蜜，不可说，不可解，不可以识识。云何诸善男

zǐ yú cǐ[105] jīngzhōngmíngliǎo jué jiě rú fǎ wèi yī qiè zhòngshēng kāi
子于此经中明了觉解，如法为一切众生开

kōng fǎ dào
空法道？”

dà móu ní yán yǒu xiū xíng shí sānguānménzhūshànnán zǐ wéi
大牟尼言：“有修行十三观门诸善男子，为

dà fǎ wáng cóng xí rěn zhì jīn gāngdǐng jiē wéi fǎ shī yī chí jiàn
大法王，从习忍至金刚顶，皆为法师，依持建

lì rǔ děng dà zhòng yīng rú fó gòngyǎng ér gòngyǎng zhī yīng chí
立。汝等大众，应如佛供养而供养之，应持

bǎi wàn yì tiānhuātiānxiāng ér yǐ fèngshàng
百万亿天华天香而以奉上。

---

[103] 麗本：仁王般若波羅蜜護國經受持品第七；永樂北藏本及龍藏本：受持品第七
[104] 麗本：光；永樂北藏本及龍藏本：光王
[105] 麗本：是；永樂北藏本及龍藏本：此

shànnán zǐ qí fǎ shī zhě shì xí zhǒngxìng pú sà ruò
“善男子，其法师者，是习种性菩萨。若

zài jiā pó cuō yōu pó cuō[106] ruò chū jiā bǐ qiū bǐ qiū ní xiū
在家婆蹉、优婆蹉，若出家比丘、比丘尼，修

xíng shí xìn[107] zì guān jǐ shēn dì shuǐ huǒ fēng kōng shí
行十信，自观己身地、水、火、风、空、识，

fēn fēn bú jìng fù guān shí sì gēn suǒ wèi wǔ qíng wǔ shòu nán
分分不净；复观十四根，所谓五情、五受、男、

nǚ yì mìngděnggēn[108] yǒu wú liàng zuì guò gù jí fā wú shàng
女、意、命等根，有无量罪过故，即发无上

pú tí xīn cháng xiū sān jiè yī qiè niànniàn jiē bú jìng gù dé bú
菩提心；常修三界一切，念念皆不净故，得不

jìng rěn guānmén zhù zài fó jiā xiū liù hé jìng suǒ wèi sān yè tóng
净忍观门；住在佛家，修六和敬，所谓三业、同

jiè tóngjiàn tóngxué xíng bā wàn sì qiān bō luó mì dào
戒、同见、同学，行八万四千波罗蜜道。

shànnán zǐ xí rěn yǐ qiánxíng shí shàn pú sà yǒu tuì yǒu
“善男子，习忍以前行十善菩萨，有退有

jìn pì rú qīngmáo suí fēngdōng xī shì zhū pú sà yì fù rú
进。譬如轻毛，随风东西。是诸菩萨，亦复如

shì suī yǐ shí qiān jié xíng shí zhèngdào fā sān pú tí xīn nǎi dāng
是。虽以十千劫行十正道，发三菩提心，乃当

rù xí rěn wèi yì chángxué sān fú rěn fǎ ér bù kě míng zì[109]
入习忍位，亦常学三伏忍法，而不可名字，

shì bú dìngrén shì dìngrén zhě rù shēngkōngwèi shèngrénxìng gù
是不定人。是定人者，入生空位，圣人性故，

bì bù qǐ wǔ nì liù zhòng èr shí bā qīng fó fǎ jīng shū zuò fǎn
必不起五逆、六重、二十八轻；佛法经书作反

nì zuì[110] yán fēi fó shuō wú yǒu shì chù néng yǐ yī ē sēng qí jié
逆罪，言非佛说，无有是处。能以一阿僧祇劫，

xiū fú dàorěn xíng shǐ dé rù sēng qié tuó wèi
修伏道忍行，始得入僧伽陀位。

---

106 麗本：差、憂婆差；永樂北藏本及龍藏本：蹉、優婆蹉
107 麗本：善；永樂北藏本及龍藏本：信
108 麗本：等；永樂北藏本及龍藏本：等根
109 麗本：名字；永樂北藏本及龍藏本：字名；校勘：名字
110 麗本：返；永樂北藏本及龍藏本：反

fù cì xìngzhǒngxìngxíng shí huì guān miè shí diāndǎo jí wǒ
“复次，性种性行十慧观，灭十颠倒及我、
rén zhī jiàn fēn fēn jiǎ wěi dànyǒumíng dànyǒushòu dànyǒu fǎ
人、知见分分假伪，但有名，但有受，但有法，
bù kě dé wú dìngxiàng wú zì tā xiàng gù xiū hù kōngguān yì
不可得，无定相，无自他相故。修护空观，亦
cháng xíng bǎiwàn bō luó mì niànniàn bú qù xīn yǐ èr ē sēng qí jié
常[111]行百万波罗蜜念念不去心。以二阿僧祇劫，
xíng shí zhèng dào fǎ zhù bō luó tuó wèi
行十正[112]道法，住波罗陀位。

fù cì dàozhǒngxìngzhù jiān rěn zhōng guān yī qiè fǎ wú
“复次，道种性住坚忍中，观一切法无
shēng wú zhù wú miè suǒ wèi wǔ shòu sān jiè èr dì wú zì
生、无住、无灭。所谓五受、三界、二谛无自
tā xiàng rú shí xìng bù kě dé gù ér cháng rù dì shí dì yī yì
他相，如实性不可得故，而常入第十[113]第一义
dì xīn xīn jì miè ér shòushēngsān jiè hé yǐ gù yè xí guǒbào
谛，心心寂灭而受生三界。何以故？业习果报
wèihuài jìn gù shùndàoshēng fù yǐ sān ē sēng qí jié xiū bā wàn
未坏尽，故顺道生。复以三阿僧祇劫，修八万
yì bō luó mì dāng dé píngděngshèng rén dì gù zhù ē pí bá zhì
亿波罗蜜，当得平等圣人地，故住阿毗跋致
zhèngwèi
正位。

fù cì shàn jué mó hē sà zhùpíngděngrěn xiū xíng sì shè
“复次，善觉摩诃萨住平等忍，修行四摄
niànniàn bú qù xīn rù wú xiàngshě miè sān jiè tān fán nǎo yú dì yī
念念不去心，入无相舍灭三界贪烦恼。于第一
yì dì ér bú èr wéi fǎ xìng wú wéi yuán lǐ ér miè yī qiè xiàng gù
义谛而不二为法性无为；缘理而灭一切相故，
wéi zhì yuánmiè wú xiàng wú wéi zhù chū rěn shí wèi lái wú liàngshēng sǐ
为智缘灭无相无为；住初忍时，未来无量生死，
bù yóu zhì yuán ér miè gù fēi zhì yuánmiè wú xiàng wú wéi wú zì tā
不由智缘而灭故，非智缘灭无相无为；无自他

111 麗本：觀亦；永樂北藏本及龍藏本：常
112 麗本：正；永樂北藏本及龍藏本：十正
113 麗本：入；永樂北藏本及龍藏本：入第十

xiàng wú wú wú xiàng gù wú liàngfāngbiàn jiē xiànqiánguān shí
相，无无[114]无相故。无量方便皆现前观，实
xiàngfāngbiànzhě yú dì yī yì dì bù chén bù chū bù zhuǎn
相方便者，于第一义谛不沉、不出、不转、
bù diāndǎo biànxuéfāngbiànzhě fēi zhèng fēi bú zhèng ér yī qiè xué
不颠倒；遍学方便者，非证非不证而一切学；
huí xiàngfāngbiànzhě fēi zhùguǒ fēi bú zhùguǒ ér xiàng sà pó rě mó
回向方便者，非住果非不住果而向萨婆若；魔
zì zài fāngbiànzhě yú fēi dào ér xíng fó dào sì mó suǒ bú dòng
自在方便者，于非道而行佛道，四魔所不动；
yī shèngfāngbiànzhě yú bú èr xiàngtōng dá zhòngshēng yī qiè xíng gù
一乘方便者，于不二相通达众生一切行故；
biànhuàfāngbiànzhě yǐ yuàn lì zì zài shēng yī qiè jìng fó guó tǔ rú
变化方便者，以愿力自在生一切净佛国土。如
shì shànnán zǐ shì chū jué zhì yú yǒu wú xiàng ér bú èr shì
是，善男子，是初觉智，于有无相而不二，是
shí zhì zhào qiǎo yòng bú zhèng bù chén bù chū bú dào shì
实智照；巧[115]用不证、不沉、不出、不到，是
fāngbiànguān pì rú shuǐ zhī yǔ bō bù yī bú yì nǎi zhì yī qiè
方便观。譬如水之与波，不一不异，乃至一切
xíng bō luó mì chándìng tuó luó ní bù yī bú èr gù ér yī
行、波罗蜜、禅定、陀罗尼，不一不二故，而一
yī xíngchéng jiù yǐ sì ē sēng qí jié xíngxíng gù rù cǐ gōng dé zàng
一行成就。以四阿僧祇劫行行故，入此功德藏
mén wú sān jiè yè xí shēng gù bì gù bú zào xīn yǐ yuàn lì gù
门；无三界业习生故，毕故不造新；以愿力故，
biànhuàshēng yī qiè jìng tǔ cháng xiū shě guān gù dēng jiū mó luó qié
变化生一切净土；常修舍观故，登鸠摩罗伽
wèi yǐ sì dà bǎozàngchángshòu yǔ rén
位，以四大宝藏常授与人。

fù cì dé huì pú sà yǐ sì wú liàng xīn miè sān yǒuchēn
“复次，德慧菩萨以四无量心，灭三有瞋
děng fán nǎo zhù zhōng rěn zhōng xíng yī qiè gōng dé gù yǐ wǔ ē
等烦恼，住中忍中，行一切功德故。以五阿
sēng qí jié xíng dà cí guān xīn xīn chángxiàn zài qián rù wú xiàng shé
僧祇劫行大慈观，心心常现在前，入无相阇

[114] 麗本：無；永樂北藏本及龍藏本：無無
[115] 麗本：知照；功；永樂北藏本及龍藏本：智照；巧

tuó bō luó huà yī qiè zhòngshēng
陀波罗[116]，化一切众生。

fù cì míng huì dào rén cháng yǐ wú xiàng rěn zhōng xíng sān
“复次，明慧道人常以无相忍中行三

míngguān zhī sān shì fǎ wú lái wú qù wú zhù chù xīn xīn jì miè
明观，知三世法无来、无去、无住处，心心寂灭，

jìn sān jiè chī fán nǎo dé sān míng yī qiè gōng dé guān gù cháng yǐ
尽三界痴烦恼，得三明一切功德观故。常以

liù ē sēng qí jié jí wú liàng míng bō luó mì gù rù qié luó tuó wèi
六阿僧祇劫，集无量明波罗蜜故，入伽罗陀位，

wú xiàng xíng shòu chí yī qiè fǎ
无相行，受持一切法。

fù cì ěr yàn shèng jué dá pú sà xiū xíng shùn fǎ rěn nì
“复次，尔焰圣觉达菩萨修行顺法忍，逆

wǔ jiàn liú jí wú liàng gōng dé zhù xū tuó huán wèi cháng yǐ tiānyǎn
五见流，集无量功德，住须陀洹位。常以天眼、

tiān ěr sù mìng tā xīn shēn tōng yú niàn niànzhōng miè sān
天耳、宿命、他心、身通[117]，于念[118]念中灭三

jiè yī qiè jiàn yì yǐ qī ē sēng qí jié xíng wǔ shén tōng héng hé
界一切见。亦以七阿僧祇劫，行五神通，恒河

shā bō luó mì cháng bù lí xīn
沙波罗蜜，常不离心。

fù cì shèng dá pú sà yú shùn dào rěn yǐ sì wú wèi
“复次，胜达菩萨于顺道忍，以四无畏，

guān nà yóu tā dì nèi dào lùn wài dào lùn yào fāng gōng qiǎo
观那由他谛、内道论、外道论、药方、工巧、

zhòu shù gù wǒ shì yī qiè zhì rén miè sān jiè yí děng fán nǎo gù
咒术故，我是一切智人；灭三界疑等烦恼故，

wǒ xiàng yǐ jìn zhī dì dì yǒu suǒ chū gù míng chū dào yǒu suǒ bù
我相已尽；知地地有所出故，名出道；有所不

chū gù míng zhàng dào nì sān jiè yí xiū jí wú liàng gōng dé gù
出故，名障道；逆三界疑，修集[119]无量功德故，

jí rù sī tuó hán wèi fù jí xíng bā ē sēng qí jié zhōng xíng zhū tuó
即入斯陀含位；复集行八阿僧祇劫中，行诸陀

---

[116] 麗本：羅位；永樂北藏本及龍藏本：羅
[117] 麗本：通達；永樂北藏本及龍藏本：通
[118] 麗本：念；永樂北藏本及龍藏本：於念
[119] 麗本：習；永樂北藏本及龍藏本：集

luó ní mén gù chángxíng wú wèi guān bú qù xīn
罗尼门故，常行无畏，观不去心。

fù cì chángxiànzhēn shí zhù shùn rěn zhōng zuò zhōngdào
“复次，常现真实住顺忍中，作中道

guān jìn sān jiè jí yīn jí yè yī qiè fán nǎo gù guān fēi yǒu
观。尽三界集因、集业、一切烦恼故，观非有

fēi wú yī xiàng wú xiàng ér wú èr[120] zhèng ē nà hán wèi fù zuò
非无，一相无相而无二[120]，证阿那含位。复作

[121]jiǔ ē sēng qí jié jí zhàomíngzhōngdào gù yào lì shēng yī qiè
[121]九阿僧祇劫，集照明中道故，乐力生一切

fó guó tǔ
佛国土。

fù cì xuán dá pú sà shí ē sēng qí jié zhōng xiū wú shēng
“复次，玄达菩萨十阿僧祇劫中修无生

[122]fǎ lè rěn[123] miè sān jiè xí yīn yè guǒ zhù hòu shēn zhōng wú liàng
[122]法乐忍[123]，灭三界习因业果。住后身中，无量

gōng dé jiē chéng jiù wú shēng zhì jìn zhì wǔ fēn fǎ shēn jiē mǎn
功德皆成就，无生智、尽智、五分法身皆满

zú zhù dì shí dì ē luó hàn fàn tiān wèi chángxíng sān kōngménguān
足。住第十地阿罗汉梵天位，常行三空门观，

bǎi qiānwàn sān mèi jù zú hónghuà fǎ zàng
百千万三昧具足，弘化法藏。

fù cì děng jué zhě zhù wú shēng rěn zhōng guān xīn xīn jì
“复次，等觉者住无生忍中，观心心寂

miè ér wú xiàngxiàng wú shēnshēn wú zhī zhī ér yòng xīn chéng yú
灭而无相相、无身身、无知知。而用心乘于

qúnfāng zhī fāng dàn bó zhù yú wú zhù zhī zhù zài yǒu cháng xiū kōng
群方之方，憺怕住于无住之住。在有常修空，

chǔkōng chángwànhuà shuāngzhào yī qiè fǎ gù zhī shì chù fēi shì
处空常万化，双照一切法故，知是处、非是

chù nǎi zhì yī qiè zhì shí lì guān gù ér dēng[124] mó hē luó qié wèi
处，乃至一切智。十力观故，而登[124]摩诃罗伽位，

---

120 麗本：二故；永樂北藏本及龍藏本：二

121 麗本：於；永樂北藏本及龍藏本：作

122 麗本：生忍；永樂北藏本及龍藏本：生

123 麗本：者，名為縛忍。順一切道生而一心忍中；永樂北藏本及龍藏本：忍

124 麗本：登；永樂北藏本及龍藏本：能；校勘：登

huà yī qiè guó tǔ zhòngshēng qiān ē sēng qí jié xíng shí lì fǎ xīn
化一切国土众生。千阿僧祇劫，行十力法，心
xīn xiāngyìng cháng rù jiàn fó sānmèi
心相应，常入见佛三昧。

fù cì huì guāngshénbiànzhě zhù shàngshàng wú shēng rěn
“复次，慧光神变者住上上无生忍，
miè xīn xīn xiàng fǎ yǎnjiàn yī qiè fǎ sānyǎn sè kōngjiàn yǐ dà
灭心心相，法眼见一切法，三眼[125]色空见。以大
yuàn lì chángshēng yī qiè jìng tǔ wàn ē sēng qí jié jí wú liàng
愿力，常生一切净土。万阿僧祇劫，集无量
fó guāngsānmèi ér néngxiàn bǎiwànhéng hé shā zhū fó shén lì zhù
佛光三昧，而能现百万恒河沙诸佛神力，住
pó qié fàn wèi yì cháng rù fó huāsānmèi
婆伽梵位，亦常入佛华三昧。

fù cì guān fó pú sà zhù jì miè rěn zhě cóng shǐ fā xīn
“复次，观佛菩萨住寂灭忍者，从始发心
zhì jīn jīng bǎiwàn ē sēng qí jié xiū bǎiwàn ē sēng qí jié gōng dé gù
至今经百万阿僧祇劫，修百万阿僧祇劫功德故，
dēng yī qiè fǎ jiě tuō zhù jīn gāng tái
登[126]一切法解脱住金刚台。

shànnán zǐ cóng xí rěn zhì dǐngsānmèi jiē míngwéi fú yī
“善男子，从习忍至顶三昧，皆名为伏一
qiè fánnǎo ér wú xiàng xìn miè yī qiè fánnǎo shēng jiě tuō zhì
切烦恼。而无相信，灭一切烦恼，生解脱智，
zhào dì yī yì dì bù míngwéijiàn suǒ wèijiànzhě shì sà pó rě
照第一义谛，不名为见，所谓见者，是萨婆若。
shì gù wǒ cóng xī yǐ lái chángshuōwéi[127] fó suǒ zhī jiàn jué dǐngsān
是故我从昔以来，常说惟[127]佛所知见觉，顶三
mèi yǐ xià zhì yú xí rěn suǒ bù zhī bú jiàn bù jué wéi fó dùn jiě
昧以下至于习忍所不知、不见、不觉；唯佛顿解，
bù míngwéi xìn jiànjiàn fú zhě huì suī qǐ miè yǐ néng wú shēng wú
不名为信、渐渐伏者。慧虽起灭，以能无生无
miè cǐ xīn ruò miè zé lèi wú bú miè wú shēng wú miè rù lǐ jìn
灭，此心若灭，则累无不灭，无生无灭，入理尽

[125] 麗本：淨三眼；永樂北藏本及龍藏本：三昧；校勘：三眼
[126] 麗本：登；永樂北藏本及龍藏本：證；校勘：登
[127] 麗本：唯；永樂北藏本及龍藏本：惟

jīn gāngsānmèi tóngzhēn jì děng fǎ xìng ér wèinéngděng wú
金刚三昧，同真际，等法性，而未能等、无
děngděng pì rú yǒurén dēng dà gāo tái xià guān yī qiè wú bù
等等。譬如有人，登大高台，下观一切，无不
sī liǎo zhù lǐ jìn sānmèi yì fù rú shì cháng xiū yī qiè xíng
斯了。住理尽三昧，亦复如是。常修一切行，
mǎngōng dé zàng rù pó qié dù wèi yì fù chángzhù fó huì sānmèi
满功德藏，入婆伽度位，亦复常住佛慧三昧。

shànnán zǐ rú shì zhū pú sà jiē néng yī qiè shí fāngzhū
“善男子，如是诸菩萨，皆能一切十方诸
rú lái guó tǔ zhōnghuàzhòngshēng zhèngshuōzhèng yì shòu chí dú sòng
如来国土中化众生，正说正义，受持读诵，
jiě dá shí xiàng rú wǒ jīn rì děng wú yǒu yì
解达实相，如我今日，等无有异。”

fó gào bō sī nì wáng wǒ dāngmiè dù hòu fǎ miè jìn shí
佛告波斯匿王：“我当灭度后，法灭尽[128]时，
shòu chí bō rě bō luó mì dà zuò fó shì yī qiè guó tǔ ān lì
受持般[129]若波罗蜜，大作佛事，一切国土安立，
wànxìngkuài lè jiē yóu cǐ bō rě bō luó mì shì gù fù zhǔ zhū guó
万姓快乐，皆由此般若波罗蜜。是故付嘱诸国
wáng bú fù zhǔ bǐ qiū bǐ qiū ní qīng xìn nán qīng xìn nǚ
王，不付嘱比丘、比丘尼、清信男、清信女。
hé yǐ gù wú wáng lì gù gù bú fù zhǔ rǔ dāngshòu chí dú sòng
何以故？无王力故，故不付嘱。汝当受持读诵，
jiě qí yì lǐ
解其义理。

dà wáng wú jīn suǒhuà bǎi yì xū mí bǎi yì rì yuè yī
“大王，吾今所化百亿须弥、百亿日月，一
yī xū mí yǒu sì tiān xià qí nányán fú tí yǒu shí liù dà guó wǔ bǎi
一须弥有四天下。其南阎浮提有十六大国、五百
zhōngguó shí qiānxiǎoguó qí guó tǔ zhōng yǒu qī kě wèi nàn
中国、十千小国。其国土中，有七可畏[130]难。
yī qiè guówángwèi shì nàn gù jiǎng dú bō rě bō luó mì qī nàn jí
一切国王为是难故，讲读般若波罗蜜，七难即

128 麗本：欲滅；永樂北藏本及龍藏本：滅盡
129 麗本：是般；永樂北藏本及龍藏本：般
130 麗本：可；永樂北藏本及龍藏本：可畏

miè qī fú jí shēng wànxìng ān lè dì wánghuān xǐ
灭，七福即生，万姓安乐，帝王欢喜。

yún hé qī nàn rì yuè shī dù shí jié fǎn nì huò chì
“云何七[131]难？日月失度，时节反[132]逆，或赤

rì chū hēi rì chū èr sān sì wǔ rì chū huò rì shí wú guāng
日出、黑日出，二三四五日出，或日蚀无光，

huò rì lún yī chóng èr sān sì wǔ chóng lún xiàn dāngbiànguài shí
或日轮一重、二三四五重轮现。当变怪时，

dú shuō cǐ jīng wéi yī nàn yě
读说此经。为一难也。

èr shí bā xiù shī dù jīn xīng huì xīng lún xīng guǐ xīng
“二十八宿失度，金星、彗星、轮星、鬼星、

huǒxīng shuǐxīng fēngxīng dāoxīng nándǒu běi dǒu wǔ zhèn
火星、水星、风星、刀星、南斗、北斗、五镇

dà xīng yī qiè guó zhǔ xīng sāngōngxīng bǎi guānxīng rú shì děng
大星、一切国主星、三公星，百官星，如是等

xīng gè gè biànxiàn yì jiǎng shuō cǐ jīng wéi èr nàn yě
[133]星各各变现，亦讲[134]说此经。为二难也。

dà huǒshāoguó wànxìngshāo jìn huò guǐ huǒ lónghuǒ
“大火烧国，万姓烧尽，或鬼火、龙火、

tiānhuǒ shānshénhuǒ rén huǒ shù mù huǒ zéi huǒ rú shì biàn
天火、山神火、人火、树木火、贼火，如是变

guài yì dú shuō cǐ jīng wéi sān nàn yě
怪，亦读说此经。为三难也。

dà shuǐpiāo mò bǎi xìng shí jí fǎn nì dōng yǔ xià xuě
“大水漂[135]没百姓，时即反[136]逆，冬雨夏雪，

dōng shí léi diàn pī lì liù yuè yù bīngshuāngbáo yù chì shuǐ hēi
冬时雷电霹雳，六月雨冰霜雹。雨赤水、黑

shuǐ qīngshuǐ yù tǔ shān shí shān yù shā lì shí jiāng hé nì
水、青水，雨土山、石山，雨沙砾石。江河逆

liú fú shān liú shí rú shì biàn shí yì dú shuō cǐ jīng wéi sì
流，浮山流石。如是变时，亦读说此经。为四

---

131 麗本：為；永樂北藏本及龍藏本：七
132 麗本：返；永樂北藏本及龍藏本：反
133 麗本：諸；永樂北藏本及龍藏本：等
134 麗本：讀；永樂北藏本及龍藏本：講
135 麗本：漂；永樂北藏本及龍藏本：漂
136 麗本：返；永樂北藏本及龍藏本：反

nàn yě
难也。

dà fēng chuī shā wàn xìng guó tǔ shān hé shù mù yī
“大风吹杀万姓，国土、山河、树木，一
shí miè mò fēi shí dà fēng hēi fēng chì fēng qīng fēng tiān fēng
时灭没。非时大风、黑风、赤风、青风、天风、
dì fēng huǒ fēng rú shì biàn shí yì dú sòng cǐ jīng wéi wǔ nàn
地风、火风。如是变时，亦读诵[137]此经。为五难
yě
也。

tiān dì guó tǔ kàng yáng yán huǒ dòng rán bǎi cǎo kàng hàn
“天地国土亢阳，炎火洞燃，百草亢旱，
wǔ gǔ bù dēng tǔ dì hè rán wàn xìng miè jìn rú shì biàn shí
五谷不登，土地赫然，万姓灭尽。如是变时，
yì dú shuō cǐ jīng wéi liù nàn yě
亦读说[138]此经。为六难也。

sì fāng zéi lái qīn guó nèi wài zéi qǐ huǒ zéi shuǐ zéi
“四方贼来侵国，内外贼起，火贼、水贼、
fēng zéi guǐ zéi bǎi xìng huāng luàn dāo bīng jié qǐ rú shì guài shí
风贼、鬼贼，百姓荒乱，刀兵劫起。如是怪时，
yì dú sòng cǐ jīng wéi qī nàn yě
亦读诵[139]此经。为七难也。

dà wáng shì bō rě bō luó mì shì zhū fó pú sà yī
“大王，是般若波罗蜜，是诸佛、菩萨、一
qiè zhòng shēng xīn shí zhī shén běn yě yī qiè guó wáng zhī fù mǔ yě
切众生心识之神本也，一切国王之父母也。
yì míng shén fú yì míng bì guǐ zhū yì míng rú yì zhū yì míng hù
亦名神符，亦名辟鬼珠，亦名如意珠，亦名护
guó zhū yì míng tiān dì jìng yì míng lóng bǎo shén wáng
国珠，亦名天地镜，亦名龙宝神王。”

fó gào dà wáng yīng zuò jiǔ sè fān cháng jiǔ zhàng jiǔ sè
佛告大王：“应作九色幡，长九丈；九色
huā gāo èr zhàng qiān zhī dēng gāo wǔ zhàng jiǔ yù xiāng jiǔ
华，高二丈；千支灯，高五丈；九玉箱；九

137 麗本：讀；永樂北藏本及龍藏本：讀誦
138 麗本：讀；永樂北藏本及龍藏本：讀說
139 麗本：讀；永樂北藏本及龍藏本：讀誦

yù jīn yì zuò qī bǎo àn yǐ jīng zhì shàng ruò wángxíng shí cháng
玉巾。亦作七宝案，以经置上。若王行时，常

shī qí qián zú yī bǎi bù shì jīng chángfàngqiānguāngmíng lìng qiān
施[140]其前足一百步；是经常放千光明，令千

lǐ nèi qī nàn bù qǐ zuì guò bù shēng ruò wángzhù shí zuò qī
里内，七难不起，罪过不生。若王住时，作七

bǎozhàng zhàngzhōng qī bǎogāozuò yǐ jīngjuàn zhì shàng rì rì
宝帐，帐中[141]七宝高座，以经卷置上，日日

gòngyǎng sànhuāshāoxiāng rú shì fù mǔ rú shì dì shì
供养，散华烧香，如事父母，如事帝释。

dà wáng wǒ jīn wǔ yǎnmíngjiàn sān shì yī qiè guówáng jiē
“大王，我今五眼明见三世，一切国王皆

yóuguò qù shì wǔ bǎi fó dé wéi dì wángzhǔ shì wéi yī qiè shèng
由过去侍五百佛，得为帝王主。是为[142]一切圣

rén luó hàn ér wèi lái shēng bǐ guó zuò dà lì yì ruò wáng fú jìn
人、罗汉而为来生彼国，作大利益。若王福尽

shí yī qiè shèngrén jiē wèi shě qù ruò yī qiè shèngrén qù shí qī
时，一切圣人皆为舍去。若一切圣人去时，七

nàn bì qǐ
难必起。

dà wáng ruò wèi lái shì guó wángshòu chí sān bǎo zhě
“大王，若未来世国[143]王受[144]持三宝者，

wǒ shǐ wǔ dà lì pú sà wǎng hù qí guó yī jīn gānghǒu pú sà
我使五大力菩萨往护其国：一、金刚吼菩萨，

shǒu chí qiānbǎoxiàng lún wǎng hù bǐ guó èr lóngwánghǒu pú sà
手持千宝相轮往护彼国；二、龙王吼菩萨，

shǒu chí jīn lún dēngwǎng hù bǐ guó sān wú wèi shí lì hǒu pú sà
手持金轮灯往护彼国；三、无畏十力吼菩萨，

shǒu chí jīn gāngchǔwǎng hù bǐ guó sì léi diànhǒu pú sà shǒu chí
手持金刚杵往护彼国；四、雷电吼菩萨，手持

qiānbǎo luó wǎngwǎng hù bǐ guó wǔ wú liàng lì hǒu pú sà shǒu
千宝罗网往护彼国；五、无量力吼菩萨，手

---

140 麗本：於；永樂北藏本及龍藏本：施
141 麗本：帳；永樂北藏本及龍藏本：帳中
142 麗本：故；永樂北藏本及龍藏本：為
143 麗本：有諸國；永樂北藏本及龍藏本：國
144 麗本：護；永樂北藏本及龍藏本：受

chí wǔ shí jiàn lún wǎng hù bǐ guó wǔ dà shì wǔ qiān dà shénwáng
持五十[145]剑轮往护彼国。五大士、五千大神王，

yú rǔ guózhōng dà zuò lì yì dāng lì xiàngxíng ér gòngyǎng zhī
于汝国中，大作利益，当立像形，而供养之。

dà wáng wú jīn sānbǎo fù zhǔ rǔ děng yī qiè zhūwáng
“大王，吾今三宝，付嘱汝等一切诸王，

jiāo sà luó guó pí shè lí guó shè wèiguó mó jié tí guó bō
憍萨罗国、毗舍离国、舍[146]卫国、摩竭提国、波

luó nài guó jiā yí luó wèiguó jiū shī nà guó jiū shǎn mí guó jiū
罗柰国、迦夷罗卫国、鸠尸那国、鸠睒弥国、鸠

liú guó jì bīn guó qié luó qiánguó qián tuó wèiguó shā tuó guó
留国、罽宾国、伽[147]罗乾国、乾陁卫国、沙陁国、

sēng qié tuó guó jiàn ná jué shé guó bō tí guó rú shì yī qiè guó
僧伽陁国、揵拏[148]掘阇国、波提国，如是一切国

shòu chí bō rě bō luó mì
[149]受持般若波罗蜜。”

shí zhū dà zhòng ē xū lún wáng wén fó shuōwèi lái shì
时，诸大众、阿[150]须轮王，闻佛说未来世

qī kě wèi shēnmáowéi shù hū shēng dà jiào ér yán yuàn bù shēng
七可畏，身毛为竖，呼声大叫而言：“愿不生

bǐ guó
彼国。”

shí shí liù dà guówáng jí yǐ guó shì fù dì chū jiā xiū dào
时，十六大国王即以国事付弟，出家修道，

guān sì dà sì sè shèngchūxiàng sì dà sì sè bú yòng shí kōng rù xíng
观四大四色胜出相、四大四色不用识空入行

xiàng sān shí rěn chū dì xiàng dì yī yì dì jiǔ dì xiàng shì wéi
相、三十忍初地相、第一义谛九地相。是为[151]

dà wángshě fán fū shēn rù liù zhùshēn shě qī bàoshēn rù bā fǎ
大王舍凡夫身，入六住身；舍七报身，入八法

shēn zhèng yī qiè xíng bō rě bō luó mì
身，证一切行般若波罗蜜。

---

145 麗本：千；永樂北藏本及龍藏本：十
146 麗本：舍；永樂北藏本及龍藏本：毘舍離國、舍
147 麗本：彌提國、伽；永樂北藏本及龍藏本：伽
148 麗本：健拏；永樂北藏本及龍藏本：揵拏
149 麗本：諸國王等皆應；永樂北藏本及龍藏本：國
150 麗本：及阿；永樂北藏本及龍藏本：阿
151 麗本：故；永樂北藏本及龍藏本：為

shí bā fàn tiān ē xū lún wáng dé sān shèng guān tóng wú shēng
十八梵天、阿须轮王，得三乘观，同无生
jìng fù sàn huā gòng yǎng kōng huā fǎ xìng huā shèng rén huā shùn
境。复散华供养，空华、法性华、圣人华、顺
huā wú shēng huā fǎ lè huā jīn gāng huā yuán guān zhōng dào huā
华、无生华、法乐华、金刚华、缘观中道华、
sān shí qī pǐn huā ér sàn fó shàng jí jiǔ bǎi yì dà pú sà zhòng
三十七品华，而散佛上及九百亿大菩萨众。
qí yú yī qiè zhòng zhèng dào jì guǒ sàn xīn kōng huā xīn shù
其余一切众，证道迹果，散心空华、心树
huā liù bō luó mì huā miào jué huā ér sàn fó shàng jí yī qiè zhòng
华、六波罗蜜华、妙觉华，而散佛上及一切众。
shí qiān pú sà niàn lái shì zhòng shēng jí zhèng miào jué sān mèi
十千菩萨念来世众生，即证妙觉三昧、
yuán míng sān mèi jīn gāng sān mèi shì dì sān mèi zhēn dì sān mèi
圆明三昧、金刚三昧，世谛三昧、真谛三昧、
dì yī yì dì sān mèi cǐ sān dì sān mèi shì yī qiè sān mèi wáng sān mèi
第一义谛三昧，此三谛三昧是一切三昧王三昧。
yì dé wú liàng sān mèi qī cái sān mèi èr shí wǔ yǒu sān mèi yī qiè
亦得无量三昧、七财三昧、二十五有三昧、一切
xíng sān mèi
行三昧。
fù yǒu shí yì pú sà dēng jīn gāng dǐng xiàn chéng zhèng jué
复有十亿菩萨登金刚顶，现成正觉。

zhǔ lèi pǐn dì bā
嘱累品第八[152]

fó gào bō sī nì wáng wǒ jiè chì rǔ wú miè dù hòu bā
佛告波斯匿王：“我诫勅汝[153]，吾灭度后八
shí nián bā bǎi nián bā qiān nián zhōng wú fó wú fǎ wú sēng
十年、八百年、八千年中，无佛、无法、无僧、
wú xìn nán xìn nǚ shí cǐ jīng sān bǎo fù zhǔ zhū guó wáng sì bù dì
无信男信[154]女时，此经三宝付嘱诸国王、四部弟

[152] 麗本：仁王般若波羅蜜護國經囑累品第八；永樂北藏本及龍藏本：囑累品第八
[153] 麗本：汝等；永樂北藏本及龍藏本：汝
[154] 麗本：無信；永樂北藏本及龍藏本：信

zǐ shòu chí dú sòng jiě yì wèi sān jiè zhòngshēng kāi kōng huì
子，受持、读诵、解义，为三界众生开空慧
dào xiū qī xiánxíng shí shànxíng huà yī qiè zhòngshēng hòu wǔ zhuó
道，修七贤行、十善行，化一切众生。后五浊
shì bǐ qiū bǐ qiū ní sì bù dì zǐ tiānlóng bā bù yī qiè
世，比丘、比丘尼、四部弟子、天龙八部、一切
shénwáng guówáng dà chén tài zǐ wáng zǐ zì shì gāo guì
神王、国王、大臣、太子、王子，自恃高贵，
miè pò wú fǎ míngzuò zhì fǎ zhì wǒ dì zǐ bǐ qiū bǐ qiū ní
灭破吾法。明作制法，制我弟子比丘、比丘尼，
bù tīng chū jiā xíngdào yì fù bù tīngzàozuò fó xiàngxíng fó tǎ xíng
不听出家行道，亦复不听造作佛像形、佛塔形；
lì tǒngguān zhì zhòng ān jí jì sēng bǐ qiū dì lì bái yī gāozuò
立统官制众，安籍记僧，比丘地立，白衣高坐，
bīng nú wéi bǐ qiū shòu bié qǐng fǎ zhī shí bǐ qiū gòngwéi yī
兵奴为比丘；受别请法，知识、比丘共为，一
xīn qīn shàn bǐ qiū wèi zuòzhāi huì qiú fú rú wàidào fǎ dōu fēi wú fǎ
心亲善，比丘为作斋会求福如外道法。都非吾法！
dāng zhī ěr shí zhèng fǎ jiāngmiè bù jiǔ
当知尔时，正法将灭不久。

dà wáng huàiluàn wú dào shì rǔ děngzuò zì shì wēi lì
“大王，坏乱吾道，是汝等作。自恃威力，
zhì wǒ sì bù dì zǐ bǎixìng jí bìng wú bù kǔ nàn shì pò guó yīn
制我四部弟子，百姓疾病，无不苦难，是破国因
yuán shuō wǔ zhuó zuì guò[155] qióng jié bú jìn
缘。说五浊罪过[155]，穷劫不尽。

dà wáng fǎ mò shì shí yǒu zhū bǐ qiū sì bù dì zǐ
“大王，法末世时，有诸比丘、四部弟子、
guówáng duō[156] zuò fēi fǎ zhī xíng héng yǔ fó fǎ zhòngsēngzuò dà fēi
国王，多[156]作非法之行，横与佛法众僧作大非
fǎ zuò zhū zuì guò fēi fǎ fēi lǜ xì fù bǐ qiū rú yù qiú fǎ
法，作诸罪过。非法非律系缚比丘，如狱囚法。
dāng ěr zhī shí fǎ miè bù jiǔ
当尔之时，法灭不久。

dà wáng wǒ miè dù hòu wèi lái shì zhōng sì bù dì zǐ
“大王，我灭度后，未来世中，四部弟子、

155 麗本：罪；永樂北藏本及龍藏本：罪
156 麗本：大臣多；永樂北藏本及龍藏本：多

zhū xiǎo guó wáng tài zǐ wáng zǐ nǎi shì zhù chí hù sān bǎo zhě
诸小国王、太子、王子，乃是住持护三宝者，

zhuǎn gèng miè pò sān bǎo rú shī zǐ shēn zhōng chóng zì shí shī zǐ
转更灭破三宝，如师子身中虫，自食师子。

fēi wài dào yě duō huài wǒ fó fǎ dé dà zuì guò zhèng jiào shuāi bó
非外道也！多坏我佛法，得大罪过。正教衰薄，

mín wú zhèng xíng yǐ jiàn wéi è qí shòu rì jiǎn zhì yú bǎi suì
民无正行，以渐为恶，其寿日减，至于百岁。

rén huài fó jiào wú fù xiào zǐ liù qīn bù hé tiān shén bú yòu jí
人坏佛教，无复孝子，六亲不和，天神不佑，疾

yì è guǐ rì lái qīn hài zāi guài shǒu wěi lián huò zòng héng sǐ
疫、恶鬼日来侵害，灾怪首尾，连祸纵横，死

rù dì yù è guǐ chù shēng ruò chū wéi rén bīng nú guǒ bào
入地狱、饿鬼、畜生。若出，为人兵奴，果报

rú yǐng rú xiǎng rú rén yè shū huǒ miè zì cún sān jiè guǒ bào yì
如影如响[157]。如人夜书，火灭字存，三界果报亦

fù rú shì
复如是。

dà wáng wèi lái shì zhōng yī qiè guó wáng tài zǐ wáng
“大王，未来世中，一切国王、太子、王

zǐ sì bù dì zǐ héng yǔ fó dì zǐ shū jì zhì jiè rú bái yī fǎ
子、四部弟子，横与佛弟子书记制戒，如白衣法，

rú bīng nú fǎ ruò wǒ dì zǐ bǐ qiū bǐ qiū ní lì jí wéi guān suǒ
如兵奴法。若我弟子比丘、比丘尼，立籍为官所

shǐ dōu fēi wǒ dì zǐ shì bīng nú fǎ lì tǒng guān shè sēng diǎn
使，都非我弟子，是兵奴法。立统官，摄僧典，

zhǔ sēng jí dà xiǎo sēng tǒng gòng xiāng shè fù rú yù qiú fǎ bīng
主僧籍，大小僧统，共相摄缚，如狱囚法、兵

nú zhī fǎ dāng ěr zhī shí fó fǎ bù jiǔ
奴之法。当尔之时，佛法不久。

dà wáng wèi lái shì zhōng zhū xiǎo guó wáng sì bù dì zǐ
“大王，未来世中，诸小国王、四部弟子

zì zuò cǐ zuì pò guó yīn yuán shēn zì shòu zhī fēi fó fǎ sēng
自作此罪，破国因缘，身自受之，非佛法僧。

dà wáng wèi lái shì zhōng liú tōng cǐ jīng qī fó fǎ qì shí
大王，未来世中，流通此经——七佛法器、十

[157] 麗本：響應聲；永樂北藏本及龍藏本：影如響

fāng zhū fó cháng suǒ xíng dào zhū è bǐ qiū duō qiú míng lì yú guó
方诸佛常所行道，诸恶比丘多求名利，于国
wáng tài zǐ wáng zǐ qián zì shuō pò fó fǎ yīn yuán pò guó
王、太子、王子前，自说破佛法因缘、破国
yīn yuán qí wáng bù bié xìn tīng cǐ yǔ héng zuò fǎ zhì bù yī
因缘，其王不别，信听此语，横作法制，不依
fó jiè shì wéi pò fó pò guó yīn yuán dāng ěr zhī shí zhèng fǎ
佛戒，是为破佛、破国因缘。当尔之时，正法
bù jiǔ
不久。”

ěr shí shí liù dà guó wáng wén fó qī jiè suǒ shuō wèi lái shì shì
尔时，十六大国王闻佛七诫所说未来世事，
bēi tí tì chū shēng dòng sān qiān rì yuè wǔ xīng èr shí bā
悲啼涕出，声动三千。日、月、五星、二十八
xiù shī guāng bú xiàn shí zhū wáng děng gè gè zhì xīn shòu chí fó yǔ
宿失光不现。时诸王等，各各至心受持佛语，
bú zhì sì bù dì zǐ chū jiā dāng rú fó jiào
不制四部弟子出家[158]，当如佛教。

ěr shí dà zhòng shí bā fàn tiān wáng liù yù zhū tiān zǐ tàn
尔时，大众、十八梵天王、六欲诸天子叹
yán dāng ěr zhī shí shì jiān kōng xū shì wú fó shì
言：“当尔之时，世间空虚，是无佛世！”

ěr shí wú liàng dà zhòng zhōng bǎi yì pú sà mí lè shī
尔时，无量大众中，百亿菩萨，弥勒、师
zǐ yuè děng bǎi yì shēng wén shè lì fú xū pú tí děng wǔ bǎi
子月等；百亿声闻，舍利弗、须菩提等；五百
yì shí bā fàn liù yù zhū tiān sān jiè liù dào ē xū lún wáng
亿十八梵[159]、六欲诸天、三界六道、阿须轮王[160]，
wén fó shuō hù fó yīn yuán hù guó yīn yuán huān xǐ wú liàng
闻佛说[161]护佛[162]因缘、护国[163]因缘，欢喜无量，
wèi fó zuò lǐ shòu chí bō rě bō luó mì
为佛作礼，受持般若波罗蜜。

158 麗本：家行道；永樂北藏本及龍藏本：家
159 麗本：梵王；永樂北藏本及龍藏本：梵
160 麗本：王等；永樂北藏本及龍藏本：王
161 麗本：所說；永樂北藏本及龍藏本：說
162 麗本：佛果；永樂北藏本及龍藏本：佛
163 麗本：國土；永樂北藏本及龍藏本：國

仁[164]王护国般若波罗蜜经卷下

[164] 麗本：佛說仁；永樂北藏本及龍藏本：仁

● 结诵仪

bǔ quēzhēnyán

补阙真言

（三遍）

ná mó hē là dá nuó duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù
南無喝啰怛那. 哆啰夜耶. 佉啰佉啰. 俱住俱
zhù mó là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō
住. 摩啰摩啰. 虎啰. 吽 . 贺贺. 苏怛拏. 吽 . 泼
mò ná suō pó hē
抹拏. 娑婆诃。

bǔ quēyuánmǎnzhēnyán

补阙圆满真言

（三遍）

ōng hū lú hū lú shè yì mù qiè suō hē
唵. 呼嚧呼嚧. 社曳穆契. 莎诃。

pǔ huíxiàngzhēnyán

普回向真言

（三遍）

ōng suō mó là suō mó là mí mónǎng sà hā là mó hē zán
唵. 娑摩啰. 娑摩啰. 弥摩 曩 . 萨哈啰. 摩诃咱
hā là hòng
哈啰 吽 。

bá yī qiè yè zhànggēnběn dé shēngjìng tǔ tuó luó ní

拔一切业 障 根本得 生 净土陀罗尼

（三遍）

ná mó ē mí duō pó yè duō tuō qié duō yè duō dì yè tuō
南無阿弥多婆夜。哆他伽跢夜。哆地夜他。

ē mí lì dū pó pí ē mí lì duō xī dān pó pí ē mí lì
阿弥唎。都婆毗。阿弥唎哆。悉耽婆毗。阿弥唎

duō pí jiā lán dì ē mí lì duō pí jiā lán duō qié mí nì
哆。毗迦兰帝。阿弥唎哆。毗迦兰哆。伽弥膩。

qié qié nuó zhǐ duō jiā lì suō pó hē
伽伽那。枳多迦隶。娑婆诃。

（不思议神力传云．若欲受持咒法．嚼杨枝．澡豆．漱口．然香．于佛像前胡跪合掌。日夜六时．各诵三七遍。即灭四重．五逆．十恶。谤方等罪．悉得灭除。现世所求皆得。不为恶鬼神所惑乱。若数满二十万遍．即感得菩提牙生。若至三十万遍．即面见阿弥陀佛。拔一切业障根本得生净土神咒云．若有善男子善女人能诵此咒者．阿弥陀佛常住其顶日夜拥护．无令怨家而得其便．现世常得安隐．临命终时．任运往生。）

zàn fó jì

赞佛偈

（一遍）

ē mí tuó fó shēn jīn sè　xiànghǎoguāngmíng wú děng lún

阿弥陀佛身金色　相好光明无等伦

bái háo wǎn zhuǎn wǔ xū mí　gàn mù chéng qīng sì dà hǎi

白毫宛转五须弥　绀目澄清四大海

guāngzhōnghuà fó wú shù yì　huà pú sà zhòng yì wú biān

光中化佛无数亿　化菩萨众亦无边

sì shí bā yuàn dù zhòngshēng　jiǔ pǐn xián lìng dēng bǐ àn

四十八愿度众生　九品咸令登彼岸

ná mó xī fāng jí lè shì jiè dà cí dà bēi ē mí tuó fó

南無西方极乐世界大慈大悲阿弥陀佛

（一称）

ná mó ē mí tuó fó

南無阿弥陀佛（千称或数百称）

ē mí tuó fó

阿弥陀佛（千称或数百称）

ná móguān shì yīn pú sà

南無观世音菩萨（三称三拜）

ná mó dà shì zhì pú sà

南無大势至菩萨（三称三拜）

ná móqīng jìng dà hǎi zhòng pú sà

南無清净大海众菩萨（三称三拜）

cí yúnchànzhǔjìng tǔ wén

慈云忏主净土文

（一遍）

yī xīn guī mìng jí lè shì jiè ē mí tuó fó yuàn yǐ jìng
一心皈命．极乐世界．阿弥陀佛。愿以净

guāngzhào wǒ cí shì shè wǒ wǒ jīn zhèngniàn chēng rú lái míng wèi
光照我．慈誓摄我。我今正念．称如来名．为

pú tí dào qiú shēngjìng tǔ fó xī běn shì ruò yǒuzhòngshēng yù
菩提道．求生净土。佛昔本誓．若有众生．欲

shēng wǒ guó zhì xīn xìn yào nǎi zhì shí niàn ruò bù shēngzhě bù
生我国．至心信乐．乃至十念．若不生者．不

qǔ zhèng jué yǐ cǐ niàn fó yīn yuán dé rù rú lái dà shì hǎi
取正觉。以此念佛因缘．得入如来大誓海

zhōng chéng fó cí lì zhòng zuì xiāomiè shàngēnzēngzhǎng ruò
中．承佛慈力．众罪消灭．善根增长。若

lín mìngzhōng zì zhī shí zhì shēn wú bìng kǔ xīn bù tān liàn yì
临命终．自知时至．身无病苦．心不贪恋．意

bù diāndǎo rú rù chándìng fó jí shèngzhòng shǒu zhí jīn tái lái
不颠倒．如入禅定。佛及圣众．手执金台．来

yíng jiē wǒ yú yī niànqǐng shēng jí lè guó huā kāi jiàn fó jí
迎接我。于一念顷．生极乐国。华开见佛．即

wén fó shèng dùn kāi fó huì guǎng dù zhòngshēng mǎn pú tí yuàn
闻佛乘．顿开佛慧。广渡众生．满菩提愿。

shí fāngsān shì yī qiè fó yī qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛．一切菩萨摩诃萨．摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜。

huíxiàng jì
回向偈

（一遍）

yuàn yǐ cǐ gōng dé　　zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德　　庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn　　xià jì sān tú kǔ
上报四重恩　　下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě　　xī fā pú tí xīn
若有见闻者　　悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn　　tóngshēng jí lè guó
尽此一报身　　同生极乐国

sān guī yī
三皈依

（一遍）

zì guī yī fó　dāngyuànzhòngshēng　tǐ jiě dà dào　fā wú
自皈依佛．当愿众生．体解大道．发无
shàng xīn　zì guī yī fǎ　dāngyuànzhòngshēng　shēn rù jīngzàng　zhì
上心。自皈依法．当愿众生．深入经藏．智
huì rú hǎi　zì guī yī sēng　dāng yuàn zhòng shēng　tǒng lǐ dà
慧如海。自皈依僧．当愿众生．统理大
zhòng　yī qiè wú ài　hé nánshèngzhòng
众．一切无碍。和南圣众。

（发愿文．回向偈．当对佛跪念。念毕．起身三礼而退。）

此咒置经书中可灭误跨之罪

仁・慧・草・堂